בבית המשפט המחוזי בתל אביב **עת"מ 13756-06-17**
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

בעניין:

1. **ורד ביתן**
2. **ד"ר חנה ספרן**
3. **סיגל קוק אביבי**
4. **יעל אגמון**
5. **אילנה המרמן-ניראד**
6. **פנינה טל**
7. **ג'סיקה נפומנש (נבו)**
8. **תאיה גוברין-סגל**
9. **עו"ד איתי מק**

מרח' יפו 97, מרכז כלל, משרד 745, ירושלים
טל': 02-5877766 פקס: 02-5877744

העותרים/ות

- נגד-

1. **ראשת אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני, גב' רחלי חן**
2. **משרד הביטחון**
3. **משרד החוץ**
4. **הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד הביטחון**
5. **הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד החוץ**

באמצעות פרקליטות המדינה מחוז תל אביב (מנהלי)
בית קרדן, רחוב מנחם בגין 154 תל אביב, ת.ד 33051
טל: 073-3736222 פקס: 073-3736490/1

המשיבים

עתירה מנהלית

(לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998)

ביהמ"ש הנכבד מתבקש להורות למשיבים להעביר לעותרים ולציבור בכללותו, מידע בנוגע לקשר הביטחוני והדיפלומטי בין מדינת ישראל לסרי לנקה, כמבוקש בבקשת המידע מיום 14.6.2016, אשר אותר על ידיהם אך הם מסרבים להעבירו, כאמור בהחלטותיהם מיום 14.2.2017 ו-25.5.2017:

א. המסמכים שאותרו אצל המשיב מס' 2, מהשנים 2002-2011, אשר הוא והמשיב מס' 3 מסרבים לגלותם באופן מלא או חלקי, בנימוק של התקיימות הסייג הקבוע בהוראת ס' 9(א)(1) לחוק חופש המידע.

ב. מאות או אלפי המסמכים שנמצאים ברשות המשיב מס' 3, מהשנים 2002-2011, אשר הוא והמשיב מס' 2 מסרבים באופן גורף לבדוק את אפשרות חשיפתם המלאה או החלקית, בנימוק של התקיימות הסייג הקבוע בהוראת ס' 8(1) לחוק חופש המידע.

מצ"ב בקשת המידע ומסומנת נ/ 1

פתח דבר

1. בעתירה זו מבוקש מידע בין פברואר 2002 לנובמבר 2011, בהתאם למנדט שניתן לחקירת OISL של נציב זכויות האדם של האו״ם, שהניבה דו״ח פורץ דרך על הזוועות שהתרחשו בסרי לנקה[1]. הדו״ח התקבל בברכה ע״י הקהילה הבין-לאומית, וכעת נעשים מאמצים להקמת בית דין היברדי למדינה, בדומה לאלה שהוקמו לסיירה ליאון, לקמבודיה ולמזרח טימור.

2. על-פי הערכות האו״ם, רק בחמשת החודשים האחרונים למלחמה נהרגו בין 40 אלף ל-75 אלף אזרחים ואזרחיות, רובם מאש מכוונת של כוחות הביטחון של הממשלה; כוחות הממשלה ביצעו הריגה ופגיעה לא חוקית באזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב; הוצאות להורג ללא משפט של לוחמי ולוחמות ה-LTTE; שלילת חירות ומעצרים לא חוקיים של אזרחים ואזרחיות, בפרט במחנות העקורים; העלמת אזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב; עינויים או יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים; אונס, אלימות ועינויים מיניים כלפי גברים ונשים, באופן שיטתי ונרחב; שימוש בילדים חיילים על ידי הכוחות הפרה-צבאיים של הממשלה; פגיעה מכוונת באתרים ובשיירות הומניטריים ורפואיים; והרעבה מכוונת ומניעת סיוע הומניטרי.

3. אחת התופעות בקרב כוחות הביטחון של הממשלה, הייתה הפצת תמונות וסרטוני וידיאו של עצורים ועצורות עירומים, מכוסי עיניים וכפותים בידיים, שהוצאו להורג ללא משפט. גופות העצורים והעצורות חוללו, והחיילים צילמו בכוונה את איברי המין שלהם (חלק מהנשים צולמו עם רגליים פתוחות).

4. בשעה שהקהילה הבין-לאומית כולה ידעה על המתרחש בסרי לנקה, ורובה ניסתה חזור ושנית לפשר בין הצדדים או לכל הפחות לשכנע את ממשלת סרי לנקה לאפשר הכנסה של סיוע הומניטארי באזורי הקרבות ולהימנע מפגיעה באזרחים, מדינת ישראל המשיכה עסקים כרגיל, ומיד עם תום המלחמה קיבלה לתפקיד שגריר, את הרמטכ״ל הסרי לנקי שהיה אחראי לפשעים נגד האנושות ולפשעי מלחמה.

5. להבדיל מהייצוא הביטחוני הישראלי לרואנדה בזמן רצח העם, שהיה חמור חוקית ומוסרית אך לא היה רכיב מרכזי ברצח העם, בסרי לנקה מדינת ישראל מילאה תפקיד מרכזי ביותר בפשעי המלחמה ובפשעים נגד האנושות שנעשו שם – מדינת ישראל נתנה מל״טים שהכווינו מטוסים וספינות קרב תוצרת ישראל, אשר הפציצו במכוון אזרחים ואתרים אזרחיים והומניטריים, והכריעו את המלחמה במחיר אנושי כבד ביותר.

6. אף אם ישנן מדינות נוספות שמכרו נשק למשטר הרצחני בסרי לנקה (במיוחד סין), הרי ששיתוף הפעולה, התמיכה הצבאית והדיפלומטית מצד מדינת ישראל, היו מבחינת היקפם וחשיבותם מבין המשמעותיים ביותר. ממשלת סרי לנקה ובכירים מכוחות הביטחון שלה, חזרו והצהירו זאת מעל כל במה אפשרית.

7. אחד המקרים המפורסמים בהם נעשה שימוש במטוסי כפיר ישראלים, היה ב-14 לאוגוסט 2006. חיל האוויר של סרי לנקה השתמש במטוסי כפיר כדי להפציץ בית יתומות, בו היו כ-

[1] Report of the OHCHR Investigation on Sri Lanka (16 September 2015): http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A_HRC_30_CRP_2.docx

400 ילדות, אשר כוחות הביטחון טענו שקיבלו הכשרה להיות לוחמות ה-LTTE. כשישים ילדות נהרגו במתקפה בו במקום, ועשרות רבות נפצעו.

8. באופן חריג ביותר, ממשלת סרי לנקה ובכירים מטעמה חזרו והצהירו במסמכים רשמיים ובראיונות לתקשורת, בזמן המלחמה ולאחריה, פרטים על הייצוא הביטחוני הישראלי, היקפו והשימוש המסיבי שנעשה בו כדי להכריע את המלחמה. כפי שיפורט בהמשך, ההצהרות החוזרות בדבר השימוש במל״טים ישראלים הפלילו את ממשלת סרי לנקה, והוכיחו כי הפגיעה באזרחים ובמטרות אזרחיות הייתה במכוון ובמודעות מוחלטת של כוחות הביטחון.

9. למרות שממשלת סרי לנקה ובכירים מכוחות הביטחון שלה, חזרו והצהירו מיוזמתם בפומבי על המרכזיות של הייצוא הביטחוני הישראלי בפשעים שנעשו שם, בדומה לעמדת המשיבים בבקשות מידע דומות בנושא, גם הפעם הם בחרו לנצל את הסייגים הקבועים בהוראות חוק חופש המידע, כדי להסתיר מידע מהציבור.

10. המשיבים הודו כי ברשות המשיב מס׳ 3 ״מאות או אלפי מסמכים״ רלוונטיים, אך הם מסרבים לבדוק אותם בהתאם לסייג בס׳ 8(1) לחוק חופש המידע, וכן הם מסרבים לחשוף מסמכים שאותרו אצל המשיב מס׳ 2 בטענה להתקיימות הסייג בס׳ 9(א)(1), זאת למעט מסמכים בודדים העוסקים בשולי היחסים בין המדינות. כך קרה, שבאופן אבסורדי המסמכים היחידים שקיבלו העותרים מהמשיבים בעניין הייצוא ביטחוני, נוגעים למכירת אפודי מגן.

11. טענת המשיבים לחשש לפגיעה ביחסי החוץ וביטחון המדינה, תמוהה ביותר לנוכח העובדה שממשלת סרי לנקה ובכירים בכוחות הביטחון שלה ״הפלילו״ את מדינת ישראל ב״חוצות העיר״, והייצוא הישראלי והשלכותיו תועדו בדוחות האו״ם שאומצו ע״י הקהילה הבין-לאומית.

12. הניסיון של המשיבים להשתמש בסייג הקבוע בס׳ 8(1) לחוק חופש המידע, כדי להסתיר מסמכים מסיוע לפשעים נגד האנושות ולפשעי מלחמה, יהפוך את מדינת ישראל למעין בדיחה – בשעה שהממשלה בסרי לנקה ובכיריה חשפו פרטים חריגים מהייצוא הביטחוני הישראלי וחשיבותו העצומה לפשעים שעשו, מדינת ישראל אינה מעוניינת להשקיע כוח אדם וזמן בבדיקת המסמכים שנמצאים ברשותה, ומצפה מכב׳ ביהמ״ש לאשר לה זאת.

13. אין הסבר כלשהו מדוע המשיבים נמנעו מלהשלים את הבדיקה ולו של מסמך אחד(!) שנמצא ברשות המשיב מס׳ 3.

14. מאחר שהתנהלות מדינת ישראל הפרה את החוק הבין-לאומי וסותרת את המוסר האנושי, ברורות הן החשיבות הציבורית הרבה בגילוי המידע, והן החשיבות של המידע לתהליך חקר האמת והפיוס בסרי לנקה. גילוי המידע נדרש גם כדי לבסס דרישה לחקירה פנימית דומה במדינת ישראל.

15. בעתירה ייטען, כי בשל האינטרס הציבורי החד-משמעי בגילוי כל הפרטים אותם ניתן לגלות, על המשיבים לבצע את החובות המוטלות עליהם ואת האיזונים הקבועים בחוק ובפסיקה, ולאפשר לציבור עיון במסמכים המבוקשים, זאת לאחר שתבוצענה כל הבדיקות הדרושות ותוך מתן נימוק פרטני וספציפי לגבי כל מידע שלא ניתן לגלותו.

16. על פני הדברים, נראה כי השיקול המרכזי של המשיבים באי גילוי המידע הינו רצונם למנוע דיון ציבורי בישראל, ולטייח את התמיכה האישית החמורה של סוחרי נשק ישראלים, וגורמים אצל המשיבים מס׳ 2-3, בצה״ל ובמשרדי ממשלה אחרים, במשטר הרצחני בסרי לנקה. מעורבות שעשויה לגבש עבירת סיוע בפשעים נגד האנושות ובפשעי מלחמה. העותרים סבורים כי הפרשה צריכה לצאת לאור ולהיחשף גם בישראל, ועם האשמים יש למצות את הדין.

״לעולם לא עוד״

ואלה נימוקי העתירה:

א. הצדדים

17. העותרות מס׳ 1-8, הן פעילות זכויות אדם. בין היתר:

א. העותרת מס׳ 1, ורד ביתן, נולדה ומתגוררת בירושלים, מעצבת גרפית עצמאית ובעלת סטודיו לקרמיקה, פעילה חברתית ופוליטית ומתנדבת בארגונים שונים לזכויות אדם.

ב. העותרת מס׳ 2, ד״ר חנה ספרן, היא היסטוריונית של מגדר ופמניזם בארץ, חוקרת, כותבת ופעילה חברתית בחיפה.

ג. העותרת מס׳ 3, סיגל קוק אביבי, הנה פעילת זכויות אדם וזכויות מבקשי המקלט. בין היתר, העותרת מס׳ 3 פועלת להעלאת המודעות של החברה הישראלית ורשויות המדינה לקשיים העומדים בפני מבקשי המקלט, ומסייעת למבקשי המקלט בצרכי ומצוקות היום-יום (בפרט במתקן ״חולות״). בנוסף, העותרת מס׳ 3 הינה פעילה חברתית בתחומים שונים, ובכלל זה בתחום הדיור הציבורי וזכויות הקהילה האתיופית.

ד. העותרת מס׳ 4, יעל אגמון, פעילה חברתית, לשעבר יו״ר עמותת תהלה (עמותה שנותנת תמיכה להורים שילדיהם נמנים עם הקהילה הגאה). כיום חברת מחסום ווטש (ארגון שמתנגד לכיבוש של שטחי הגדה. חברת מרקם אזורי מירוחם (קבוצת אנשים שפועלים עם תושבי רכמה, יישוב בדואי לא מוכר, להכרה ביישוב, מסייעת בהקמת מערכת חינוך וביצירת מקומות עבודה לנשים).

ה. העותרת מס׳ 5, אילנה המרמן-ניראד, ילידת 1944, חוקרת ספרות, מתרגמת וסופרת, פעילה זה עשרות שנים בתחום זכויות האדם בישראל.

ו. העותרת מס׳ 6, פנינה (נוני) טל, הנה פעילת זכויות אדם: **״אני מצטרפת לעתירה, מכיוון שזכויות אדם שוות לכולם, הן הלקח הכי משמעותי שלי מהשואה הזוועתית שעשו ליהודים, לצוענים ולמיעוטים נוספים. כבת לעם היהודי וכאזרחית ישראלית, אינני יכולה לשאת את המחשבה, שלמדינת ישראל יש חלק בפשעים נגד האנושות. חייבים לעצור את הפשעים האלו ולא לתת להם יד״.**

ז. העותרת מס׳ 7, ג׳סיקה נפומנש (נבו), סוציולוגית. ילידת ארגנטינה, פעילה חברתית במגדר והסכסוך הישראלי-פלסטיני. חוקרת תיאוריה ופרקטיקות של צדק מעברי. חברת צוות בקואליציית נשים לשלום. פעילה בפרויקט חמושים לחשיפת תעשיית הנשק של

ישראל בעולם. כילידת ארגנטינה, הינה חלק מהמגישים של בקשת מידע לחשיפת הקשרים הבטחוניים של ישראל עם החונטה בארגנטינה, בין השנים 1976-1983.

ח. העותרת מס' 8, תאיה גוברין-סגל, סטודנטית למדעים בת 22, אקטיביסטית, פעילה חברתית פמיניסטית.

18. העותר מס' 9 הינו עורך דין ופעיל חברתי בתחום זכויות האדם ובפרט בנושא הגברת השקיפות והפיקוח הציבורי על סחר בנשק, ועל הקשר של מדינת ישראל עם משטרים המבצעים פשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה והפרות חמורות של זכויות אדם.

19. יצוין כי העותרים מוצאים שליחות בהגשת עתירה זו. המידע המבוקש בעתירה זו נובע הן מרצון לדעת את האמת, והן מתוך רצון אמיתי למנוע שיתוף פעולה וייצוא ביטחוני ישראלי דומה עם משטרים רצחניים המבצעים פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות האדם.

20. המשיבה מס' 1 הינה ראשת האגף לפיקוח על הייצוא הביטחוני הנוכחית, רחלי חן (קודם שמשה בתפקיד סגנית ראש אפ"י), אשר אחראית ליישום הוראות חוק הפיקוח על יצוא ביטחוני, תשס"ז-2007 (להלן: **"חוק הפיקוח"**), לניהול מרשם הייצוא הביטחוני ולמתן רישיונות לייצוא ביטחוני.

21. המשיבים מס' 2-3 היו הממונים במשותף על הקשר הביטחוני והדיפלומטי של מדינת ישראל עם המשטר הרצחני בסרי לנקה, בתקופה הרלוונטית לבקשה נשואת העתירה.

22. המשיבים מס' 4-5, הינם הממונים על יישום חוק חופש המידע אצל המשיבים מס' 2-3, ובמסגרת תפקידם אחראים על הטיפול בבקשות לפי חוק חופש המידע.

ב. <u>אין מחלוקת כי בסרי לנקה התרחשו פשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה והפרות חמורות של זכויות אדם, בתקופה הרלוונטית לעתירה</u>

23. משנות ה-70' ועד לשנת 2009, התחוללה מלחמת אזרחים רצחנית בסרי לנקה, בין הממשלה בשליטה של הרוב הסינהאלזי, לארגוני המורדים של המיעוט הטאמילי, כאשר כל הצדדים ביצעו פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות אדם.

24. מלבד האלימות והפשעים היום-יומיים שנעשו ע"י הצדדים היריבים, מעט לעת היו אירועים חריגים בהיקפם. כך למשל, בשנת 1983, הנמרים הטאמילים (LTTE) הרגו מספר חיילים של הממשלה, ובתגובה פרצו מהומות, שהיו מתוזמנות היטב על-ידי הממשלה, אשר במהלכן נרצחו אלפי אזרחים ואזרחיות טמיליים.

25. על-פי דיווחים שונים, בתקופות שונות ייצוא ביטחוני ישראלי ניתן לשני הצדדים היריבים (כפי שגם נעשה באנגולה וקולומביה), אך בקשת המידע של העותרים התמקדה בשנים בהן המאבק המזוין הוכרע ומדינת ישראל תמכה רק בכוחות הממשלה.

26. בפברואר 2002 הושגה הפסקת אש מדממת, אשר הביאה לירידה מסוימת בגובה הלהבות של הסכסוך, אך היא לא הביאה לשלום ולסיום הפשעים וההפרות החמורות של זכויות האדם. במיוחד לאחר פרישת קבוצת Karuna מה-LTTE והצטרפותה לכוחות הממשלה ככוח פרה-צבאי, במרץ 2004, הוחמרו מאוד המצב והיקף הפשעים שנעשו.

27. באוגוסט 2005, שר החוץ של סרי לנקה, Lakshman Kadirgamar, נרצח ככל הנראה על-ידי ה-LTTE, ממשלת סרי לנקה הכריזה על מצב חירום, נקבעו תקנות חירום חדשות, וניתנו סמכויות נרחבות לצבא ולמשטרה לבצע מעצרים מנהליים (לשר הביטחון ניתנה הסמכות לעצור אזרחים ואזרחיות ללא מגבלה, אם המעצר נראה לו נחוץ לצורך שמירה על הסדר הציבורי והביטחון הלאומי[2]). הקרבות והמתקפות בין כוחות הממשלה וה-LTTE חודשו במלוא העוצמה, כמו גם המאבקים והחיסולים בין הכוחות הפרה-צבאיים השונים במדינה. יחד עם העלייה במספר המתקפות של ה-LTTE על אזרחים, בפרט באוטובוסים וברכבות, הקרבות בצפון ובמזרח האי רק הלכו והתגברו.

28. בנובמבר 2005 נבחר לתפקיד נשיא המדינה, Mahinda Rajapaksa, שהחליט לעשות שינוי אסטרטגי דרמטי ולחסל סופית את ה-LTTE והמרד הטאמילי.

29. בדו"ח שהכין נציב האו"ם בעניין הוצאות להורג ללא משפט[3], בעקבות ביקורו בסרי לנקה בסוף שנת 2005, הוא מצא תיעוד מוצק כי רק בשנת 2005, נרצחו מטעמים פוליטיים בסרי לנקה כ-300 איש, וקבע כי:

> **Extrajudicial executions are a singularly important element in the exacerbation of the conflict. Many Tamil and Muslim civilians have been killed primarily because they have sought to exercise their freedoms of expression, movement, association, and participation in ways that are not supportive of one or other of the factions fighting the Government.**

בדו"ח נוסף מיום 14.5.2008, הוא קבע כי רק באזור Jaffna, בין ינואר 2006 לנובמבר 2007, נרצחו מטעמים פוליטיים כ-700 איש ע"י כוחות הביטחון של הממשלה[4].

30. אין מחלוקת כי ארגון ה-LTTE ביצע פשעים והפרות חמורים ביותר של זכויות אדם והחוק הבין-לאומי, פגע ורצח המוני אזרחים סינהאלזים וטאמילים, השתמש באופן מסיבי בילדים כחיילים (קטינים וקטינות נחטפו מבתיהם או נמסרו על-ידי הוריהם בלית ברירה ולאחר שהותקפו פיזית ואוימו), השתמש באוכלוסייה האזרחית כ"מגן אנושי", ויצר קשרים עם רשתות טרור ופשיעה עולמיות כדי לחזק ולממן את פעילותו (ה-LTTE הוכרז כארגון טרור על-ידי ארה"ב כבר בשנת 1997, וע"י האיחוד האירופאי בשנת 2006). אך חשוב לזכור כי במקביל למאבק המזוין, ה- LTTE הפך עם השנים לגוף המוביל והמייצג את המאבק הפוליטי של הטאמילים.

31. הנשיא Rajapaksa ניצל את "המלחמה העולמית בטרור", שהחלה לאחר פיגועי 11 בספטמבר בארה"ב, כדי לסיים אחת ולתמיד לא רק את המאבק המזוין הטאמילי, אלא גם את המאבק הפוליטי הטאמילי לעצמאות ולזכויות שוות באי סרי לנקה.

---

[2] EMPP Regulations No.1 of 2005

[3] E/CN.4/2006/53/Add.5, 27 March 2006, Extrajudicial, summary or arbitrary executions, Report of the Special Rapporteur, Philip Alston Addendum, Mission to Sri Lanka (28 November to 6 December 2005): http://www.ohchr.org/EN/Issues/Executions/Pages/AnnualReports.aspx

[4] http://www.ohchr.org/EN/Issues/Executions/Pages/AnnualReports.aspx

32. הנשיא Rajapaksa הוביל תהליך מואץ של מיליטריזציה, כרסום במוסדות הדמוקרטיה במדינה, ופגיעה קשה בחופש העיתונות. במקביל למבצעים הצבאיים באזורי הקרבות, כוחות הביטחון והמודיעין המיוחדים של המדינה פתחו במבצע אינטנסיבי לחיסול ולהעלמת פעילי זכויות אדם, עיתונאים, עובדים הומניטאריים ולמעשה כל מי שנחשד בסימפטיה לטאמילים או בביקורת על מדיניות הממשלה. הסמל של המבצע החשאי הרצחני הזה, היה "הוואן הלבן" – ואנים לבנים היו משמשים לחטיפה ולהעלמת אזרחים ואזרחיות, וזרעו אימה בקרב האוכלוסייה. אלה שנחטפו עברו עינויים קשים, רבים מהם נרצחו, וגופותיהם הושמדו בחשאי. היו בני משפחה שניסו לשווא לרוץ אחרי הוואנים הלבנים, בתקווה לדעת להיכן לוקחים את יקיריהם שנחטפו. כוחות הביטחון של ממשלת סרי לנקה, נהגו לאיים ולהטריד בני משפחה של נעלמים שניסו לברר מידע על גורלם.

33. למעשה, סרי לנקה היא אחת המדינות עם מספר הנעלמים הגדול בעולם, לאחר ארגנטינה. בהעלמה השתתפו כל זרועות הביטחון של ממשלת סרי לנקה (חיל האוויר, חיל הים, הצבא והמשטרה) והמליציות הקשורות אליה.

34. יצוין כי בדוחות של קבוצת העבודה של האו"ם בעניין הנעלמים (WGEID), מהשנים 2006-2010[5], הובעה דאגה מהעלייה במספר הנעלמים בסרי לנקה, ע"י כוחות הביטחון של הממשלה והמליציות הקשורות אליה.

35. הנשיא Rajapaksa מינה את עצמו לשר הביטחון, ואת אחיו, Gotabaya Rajapaksa, לתפקיד המזכיר הצבאי. התקציב הצבאי של סרי לנקה קפץ ל-20% מהתקציב השנתי של המדינה. הצבא שילש את מספר חייליו ל-300 אלף, וסרי לנקה יצאה למסע רכישות מסיבי של ציוד ביטחוני, כולל מישראל. אחד מהשדרוגים המשמעותיים של צבא סרי לנקה, היה שילוב בלחימה של מל"טים תוצרת ישראל, אשר שימשו לאיסוף מידע מודיעני בזמן אמת ולטיווח מטרות ויעדים, באמצעות מטוסי הכפיר, ספינות קרב ישראליות וארטילריה.

36. בין השנים 2006-2008 הקרבות החריפו. ניסיונות לשכנע את הצדדים לשוב להפסקת האש, כשלו. חיל האוויר הגביר את המתקפות במזרח ובצפון האי, ובשנת 2006 כוחות הממשלה פתחו במבצע רחב היקף להשתלט מחדש על מזרח האי. הקמפיין הצבאי במזרח האי נתן הזדמנות לצבא לנסות דוקטרינות, צורות ארגון, וטקטיקות חדשות, שהוכנסו במהלך הרפורמה המקיפה שנעשתה לכוחות הביטחון, ביוזמת הממשלה של Rajapaksa. אמנם מספר האזרחים שנפגעו במבצע במזרח האי היה קטן ביחס למספר הנפגעים החל מספטמבר 2008, אך עדיין אזרחים רבים לא מעורבים נפגעו מכוחות הביטחון של הממשלה, אשר השתמשו בנשק כבד, ארטילריה, רקטות והפצצות אוויריות.

37. אחד המקרים המפורסמים בהם נעשה שימוש במטוסי כפיר ישראלים, היה כאמור ב-14 לאוגוסט 2006. חיל האוויר של סרי לנקה השתמש במטוסי כפיר כדי להפציץ בית יתומות, בו היו כ-400 ילדות, אשר כוחות הביטחון טענו כי קיבלו הכשרה להיות לוחמות ב-LTTE. כ-60 ילדות נהרגו במתקפה בו במקום, ועשרות רבות נפצעו. נציגים של ארגונים בין-לאומיים שביקרו במקום מיד לאחר הפצצתו, לא מצאו בו מדים, נשק, ציוד צבאי או תיעוד לאימונים

[5] http://www.ohchr.org/EN/Issues/Disappearances/Pages/Annual.aspx

צבאיים כלשהם (ראו ספרו של דובר האו"ם בסרי לנקה בשלב האחרון של המלחמה [6], ודו"ח ה-OISL הנ"ל).

38. מעודדת מהניצחון הצבאי במזרח האי, ולאחר שנתיים של הכנות אסטרטגיות, הממשלה הסרי לנקית הכריזה ביום 16.1.2008 על מבצע צבאי כולל. האו"ם והקהילה הבין-לאומית הודיעו לממשלת סרי לנקה כי לפתרון הצבאי יהיו השלכות הרסניות, יחד עם ההכרה בזכותה של הממשלה להגן על אזרחיה ולהילחם בטרור. באמצע חודש פברואר 2008, כאשר ה-LTTE הגבירו את פיגועי ההתאבדות ברחבי האי, המשמעויות של המלחמה על האזרחים כבר היו אדירות. כוחות הביטחון של הממשלה פתחו במסע הפצצות אוויריות ובפעולות קרקעיות שהשפיעו רבות על אזרחים ואזרחיות לא מעורבים. בחודש ספטמבר 2008, הממשלה החלה בשלב האחרון של המתקפה, אשר הסתיים בחודש מאי 2009.

39. ב-3 לספטמבר 2008, הממשלה הורתה לכל העיתונאים, סוכנויות האו"ם והארגונים ההומניטאריים לצאת מאזורי הלחימה. עיתונאים שהמשיכו לסקר את המלחמה מחוץ לאזורי הלחימה, באופן שהיה ביקורתי כלפי הממשלה, קיבלו איומים על חייהם, נעצרו או גורשו מהמדינה.

40. על פי ההערכות, הממשלה הסרי לנקית החליטה למנוע מארגונים בין-לאומיים ועיתונאים להגיע לאזורי הקרב, כדי להגביר את הלחץ על מאות אלפי האזרחים והאזרחיות הטאמיליים שנותרו שם, כדי למנוע את הגעת הסיוע ההומניטארי לידי ה-LTTE, ובמיוחד כדי למנוע את תיעוד הזוועות שהתחוללו שם.

41. ממשלת סרי לנקה הגבילה לחלוטין את פעילות האו"ם באי, ולא נתנה ויזות לעובדים באו"ם שנחשבו כביקורתיים. כמו-כן, האו"ם סבור כי המחשבים, המיילים והטלפונים של עובדיו בסרי לנקה, היו תחת מעקב מתמיד מצד הממשלה.[7]

42. בהעדר תמיכה מצד מועצת הביטחון ששותקה בעניין ע"י סין (סין חסמה כל קיום של דיון רשמי במועצת הביטחון בעניין המצב בסרי לנקה), סוכנויות האו"ם השונות לא היו יכולות להתמודד עם תוקפנות ממשלת סרי לנקה. לפי דו"ח ועדת חקירה פנימית באו"ם, על התנהלות הארגון בתקופה הרלוונטית לעתירה זו, נמצא כי בנסיבות אלה ומחשש שהממשלה בסרי לנקה תחסל באופן מוחלט כל פעילות הומניטרית באי, האו"ם בד"כ נמנע מלבקר בפומבי את פשעי כוחות הביטחון של הממשלה. במקרים החריגים בהם עובדים בסוכנויות האו"ם השונות כן העזו להביע ביקורת פומבית על הפגיעה האנושה באזרחים, הממשלה הסרי לנקית תקפה אותם אישית וטענה כי הם שקרנים ומוטים פוליטית.

43. בהקשר זה, בין השנים 2002-2011 נהרגו ע"י כוחות הביטחון של הממשלה כ-50 עובדים בארגונים הומניטאריים, וכן בין השנים 2004-2009 נהרגו 13 עיתונאים בסרי לנקה. מן המספרים הגבוהים בעולם.

---

[6] Weiss, Gordon. The Cage: The fight for Sri Lanka & the Last Days of the Tamil Tigers (Kindle Locations 2687-2691). Random House.

[7] REPORT OF THE SECRETARY-GENERAL'S INTERNAL REVIEW PANEL ON UNITED NATIONS ACTION IN SRI LANKA (November 2012): http://www.un.org/News/dh/infocus/Sri_Lanka/The_Internal_Review_Panel_report_on_Sri_Lanka.pdf

44. מחודש ספטמבר 2008, כוחות הביטחון של הממשלה החלו להתקדם לתוך האזורים האחרונים שנותרו בשליטה של ה-LTTE. הממשלה הכחישה כי אזרחים ואזרחיות נפגעו, טענה כי כל הנפגעים היו משורות ה-LTTE, וכי מדובר למעשה במבצע הומניטארי לחלץ את האזרחים והאזרחיות שהיו בני ערובה בידי ה-LTTE. בפועל, התקדמות כוחות הממשלה לוותה בהפגזה ובפגיעה מכוונת באזרחים ואזרחיות לא מעורבים, בבתי חולים, במבני ציבור, במתקנים של האו״ם וארגונים בין-לאומיים הומניטאריים (למרות שאלה חזרו והעבירו לממשלה קואורדינטות על מיקומם העדכני). מבחינת האסטרטגיה של הממשלה, הפגיעה המסיבית באזרחים נועדה לשמש כאמצעי להפעלת לחץ לכניעת לוחמי ולוחמות ה-LTTE, ולנטישת האזרחים את ה-LTTE.

45. כ-330 אלף אזרחים נמצאו באזור הקרבות בחודש ינואר 2009. בין ינואר למאי 2009, כוחות הביטחון של הממשלה הגבירו את השימוש באש מסיבית שהכריעה את המלחמה, זאת במחיר של ביצוע פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות אדם. במהלך חודשים אלה, הממשלה הכריזה באופן חד-צדדי על שלושה מתחמים ״ללא אש״ (no fire zones), בתוך האזורים שנותרו בשליטת ה-LTTE. כל מתחם היה קטן יותר בשטחו מהקודם: המתחם הראשון כלל שטח של 35.5 קמ״ר; המתחם השני כלל שטח של 14 קמ״ר; המתחם השלישי שהוכרז ב-8.5.2009, כלל שטח של 3 קמ״ר, והיו לכודים בתוכו כ-100 אלף אזרחים ואזרחיות.

46. בפועל ולמרות שהממשלה הורתה לאזרחים להתרכז בתוכם (בין היתר, באמצעות זריקת פליירים ממטוסים שהורו זאת לאזרחים תוך התחייבות שקרית שלא יירו לתוכם), האש החיה נמשכה, ומאות אלפי האזרחים שהיו לכודים בלית ברירה במתחמים אלה, הפכו למטרות חיות של ירי חי ממקלעים, פצצות, רקטות ופגזים, בפרט כאלה שנורו מספינות קרב וממטוסים תוצרת ישראל. התקופה הזו אופיינה בהפרות חמורות ביותר של זכויות אדם והחוק הבין-לאומי, ועל פי הערכות האו״ם, נהרגו במהלכה בין 40 אלף ל-75 אלף אזרחים ואזרחיות, רובם מאש כוחות הביטחון של הממשלה.[8]

47. כבר ביום 13.3.2009 נציבת האו״ם לזכויות אדם, Navi Pillay[9], הזהירה כי הפעולות של ממשלת סרי לנקה וה-LTTE במתחמים ״ללא אש״, עלולות להיחשב כפשעי מלחמה וכפשעים נגד האנושות.

48. חיל הים הסרי לנקי, ה-SLN, אשר היו לו קשרים הדוקים עם חיל הים הישראלי, לא רק הפציץ אזרחים באזורי החוף, אלא גם ביצע פשעים חמורים במהלך פעולות יבשתיות. כך למשל, לאחר שספינות ה-SLN נורו, חיילים בחיל הים פשטו על כפרים והוציאו להורג כנקמה אזרחים ואזרחיות. מקרה מפורסם היה כאשר ביום 16.1.2006, חיילים מחיל הים פשטו על

---

[8] Report of the Secretary-General's Panel of Experts on Accountability in Sri Lanka (31 March 2011): http://www.un.org/News/dh/infocus/Sri_Lanka/POE_Report_Full.pdf; http://www.un.org/News/dh/infocus/Sri_Lanka/The_Internal_Review_Panel_report_on_Sri_Lanka.pdf

[9] http://reliefweb.int/report/sri-lanka/serious-violations-international-law-committed-sri-lanka-conflict-un-human-rights

כנסייה ב-Pesalai, בה הסתתרו כ-2,000 אזרחים ואזרחיות טאמילים, פתחו באש חיה וזרקו רימונים. ה-SLN גם היה מעורב בהעלמה של אזרחים ואזרחיות.

49. בנוסף, כוחות הביטחון של הממשלה הוציאו להורג את אנשי ה-LTTE שנכנעו והסגירו את עצמם, כולל את בנות זוגם וילדיהם, וכן הוציאו להורג פעילים פוליטיים טמיליים שכלל לא היו מעורבים במאבק המזוין.

50. הממשלה הסרי לנקית, הודתה לאורך הלחימה כי היא מפציצה את האזורים בהם שהו אזרחים ואזרחיות רבים. כך למשל, ביום 27.4.2009 הממשלה הודיעה כי המבצע הצבאי הגיע למיצוי וכוחות הביטחון הונחו " **to end the use of heavy caliber guns, combat aircraft and aerial weapons which could cause civilian casualties**", זאת אף שההפצצות מהים, מהאוויר ומהיבשה רק הלכו וגברו. כלומר, גם לפי הודאת הממשלה, עד ה-27.4.2009 נעשה שימוש בתותחים, ספינות ומטוסי קרב.

51. אחד המקרים המפורסמים, היה ההתקפה של כוחות הממשלה על השיירה ההומניטארית מס' 11 של האו"ם, בינואר 2009. למרות שהממשלה ידעה על מיקום השיירה במתחם "ללא אש" הראשון, במשך שעות נורו לעברב פגזים רבים. צוות השיירה הסתתר בתוך בונקר מאולתר בעת שהפגזים התפוצצו בין אלפי אזרחים ואזרחיות שחנו בסמוך אליה. כאשר צוות השיירה יצא מהבונקר, הוא מצא כי המשפחות שחנו לידו נטבחו, חלק מגופות המתים היו חצויות, ופצועים רבים איבדו חלקים מגופם.

מתוך דו"ח האו"ם :

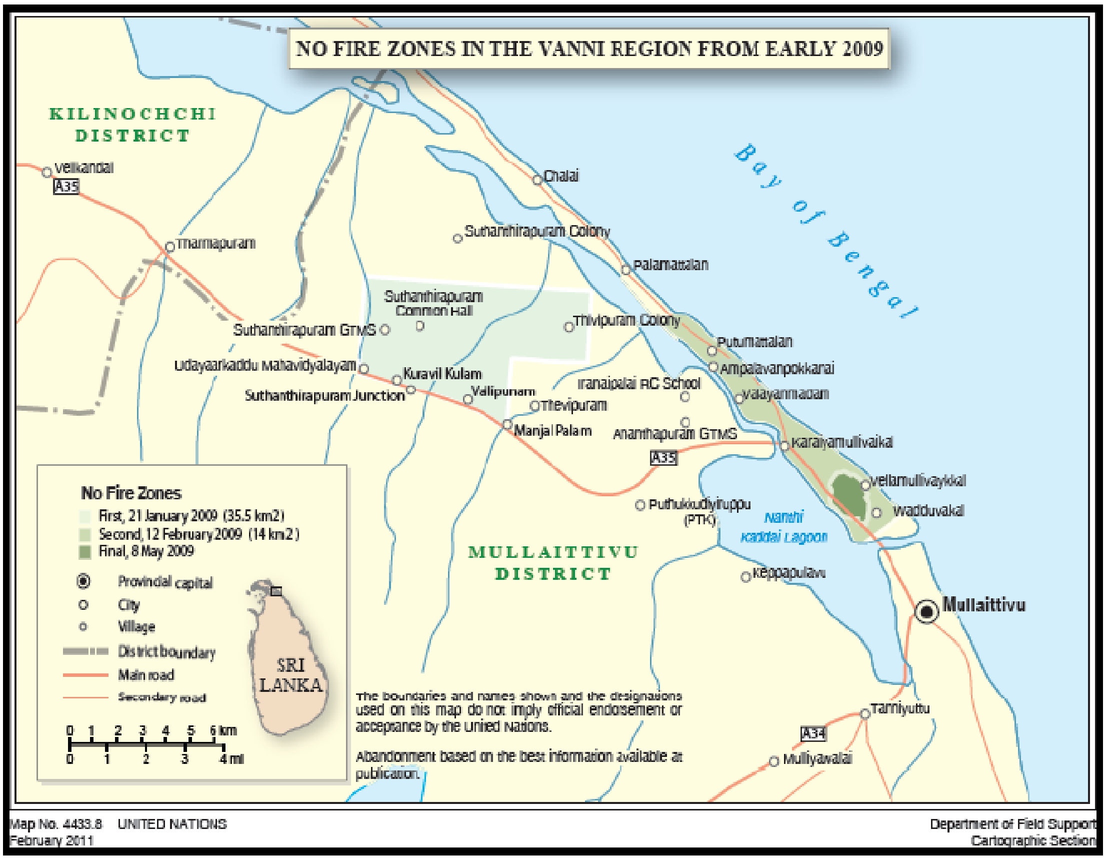

3. No Fire Zones in the Final Stages of the War

5. IDP shelter destroyed by shelling in second No Fire Zone, April 2009
Source: submission to the Panel by the photographer

52. החל ממרץ 2008, כוחות הביטחון של הממשלה, ריכזו את האזרחים והאזרחיות שיצאו מאזורי הקרבות ב"מחנות רווחה" (כפי שכונו ע"י הממשלה), אשר היו בפועל מחנות מעצר גדולים. אף אם לממשלה הייתה זכות לבדוק כי אין מבין האזרחים והאזרחיות הטאמיליים מסתננים משורות ה-LTTE, הרי שלא הייתה לממשלה זכות לבצע הפרות חמורות של זכויות אדם והחוק הבין-לאומי במחנות אלה.

53. ביוני 2009, למרות לחץ מתמשך של הקהילה הבין-לאומית, פעלו כ-30 מחנות מעצר לעקורים (IDP) בניהול הצבא, בהם הוחזקו כ-284 אלף נשים, גברים, זקנים וילדים, רובם במתחם הקרוי Manik Farm. התנאים במחנות היו קשים ביותר, העצורים סבלו מהפרה של זכויות האדם הבסיסיות שלהם ומהתעללות מצד החיילים. חלק מהעצורים הוחזקו במחנות עד לסוף שנת 2012, ובמסגרת חקירות שנעשו לעצורים נעשה שימוש בעינויים.

54. למרות המאמצים של ממשלת סרי לנקה לטייח את פשעיה, באמצעות ניתוח צילומי אוויר ותמונות שצולמו, מידע שנאסף ע"י השגרירויות הזרות וארגוני זכויות האדם, עדויות שנגבו מעובדים בארגונים הומניטאריים והאזרחים שניצלו מהתופת, האו"ם הצליח לאחר סיום המלחמה לפעול בהצלחה יחסית גדולה, ולקיים חקירות שקיבלו תמיכה מהקהילה הבין-לאומית.

55. ימים ספורים לאחר סיום המלחמה הגיע לביקור בסרי לנקה מזכ"ל האו"ם. ככל הנראה, מחוסר מחשבה, הממשלה הסרי לנקית הטיסה אותו במסוק מעל המתחמים בהם הופצצו האזרחים, והוא היה יכול לראות במו עיניו את המכתשים הרבים שנוצרו כתוצאה מההפצצות ע"י כוחות הממשלה.

56. תחילה פורסם בנובמבר 2011, דו"ח של פאנל מומחים מטעם מזכיר האו"ם[10]. ביום 8.3.2012 קיבלה מועצת זכויות האדם של האו"ם החלטה[11] הקוראת לממשלת סרי לנקה לפעול לחקירה ולהליכים משפטיים עצמאיים בעניין עבירות שנעשו לפי החוק הבין-לאומי.

57. לאחר מכן בספטמבר 2015, פורסם דו"ח פורץ דרך של צוות מומחים מטעם נציב זכויות האדם של האו"ם, דו"ח ה- OISL הנ"ל. הדו"ח הוכן למרות הניסיונות החוזרים של ממשלת סרי לנקה לאיים, להטריד, לעקוב ולעצור פעילי זכויות אדם ועדים לפשעים שנעשו, כדי למנוע מהם לשתף פעולה עם ועדת החקירה.

58. על פי דו"ח OISL הנ"ל, ממשלת סרי לנקה ביצעה פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות אדם. בין היתר:

א. הריגה ופגיעה לא חוקית באזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב, והוצאות להורג ללא משפט של לוחמי ולוחמות ה-LTTE.

ב. שלילת חירות ומעצרים לא חוקיים של אזרחים ואזרחיות, בפרט במחנות העקורים.

ג. העלמת אזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב.

ד. עינויים או יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים.

ה. אונס, אלימות ועינויים מיניים כלפי גברים ונשים, באופן שיטתי ונרחב.

ו. שימוש בילדים חיילים על ידי הכוחות הפרה-צבאיים של הממשלה.

ז. פגיעה מכוונת באתרים ובשיירות הומניטריים ורפואיים.

ח. הרעבה מכוונת ומניעת סיוע הומניטרי.

59. בדו"ח OISL הנ"ל, מתוארות שיטות עינויים שונות של העצורים, אשר בוצעו ע"י כל זרועות הביטחון של הממשלה. בין היתר:

א. <u>הכאה חוזרת</u> – מכות באגרופים ובעיטות, מכות עם חפצים, מכות חוזרות באיברים רגישים בגוף וכדומה.

ב. <u>גרימת חבלות גופניות מכוונת</u> – תלישת איברים (כגון ציפורניים), גרימת שברים מכוונת, הכנסת חפצים דוקרים לגוף, דקירה עם מחטים מתחת לצפורניים, גרימת כוויות מכוונת וכדומה.

ג. <u>תליה</u> – תליה באופנים שונים, למשל, הפוך עם הרגליים למעלה.

ד. <u>תנוחות כפויות</u>.

ה. <u>חשמל</u>.

ו. <u>איומים</u> – איומים על מה שיקרה לעצור ולצדדים שלישיים (למשל, ברצח או אונס בני משפחה), איומים ברצח, על העלמה או עינויים של העצור.

ז. <u>השפלות</u> – שתיית שתן, ליקוק הרצפה ועוד.

ח. <u>הפשטה</u> – כפייה על עצור להתפשט ולהיות ערום בחקירה כדי ליצור תחושת פגיעות.

---

[10] http://www.un.org/News/dh/infocus/Sri_Lanka/POE_Report_Full.pdf;

[11] Resolution A/HRC/19/L.2 of 8 March: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/19/L.2

ט. <u>אלימות מינית</u> – שימוש באלימות מינית מילולית, ביצוע תקיפות מיניות ואונס, הכנסת חפצים לווגינה או הרקטום (למשל, בקבוקים) או הפין (הכנסת מקלות דקים או חוטי מתכת), וכוויות באיברי המין.

י. <u>חנק</u> – "צוללת" (הכנסת ראש העצור לתוך מיכל עם נוזל), "צוללת יבשה" (הכנסת ראש העצור לתוך שקית פלסטיק).

60. כאמור, אחת התופעות בקרב כוחות הביטחון של הממשלה, הייתה התעללות מינית בגופות, והפצת תמונות וסרטוני וידיאו של עצורים ועצורות עירומים, מכוסי עיניים וכפותים בידיים, שהוצאו להורג ללא משפט. גופות העצורים והעצורות חוללו, והחיילים צילמו בכוונה את איברי המין שלהם (חלק מהנשים צולמו עם רגליים פתוחות).

61. דו"ח ה-OISL הממליץ על הקמת בית דין היברדי:

> **Adopt specific legislation establishing an *ad hoc* hybrid special court, integrating international judges, prosecutors, lawyers and investigators, mandated to try war crimes and crimes against humanity, including sexual crimes and crimes committed against children, with its own independent investigative and prosecuting organ, defence office, and witness and victims protection programme. Resource the court so that it can effectively try those responsible.**

62. כמתואר, דו"ח ה-OISL התקבל בברכה ע"י הקהילה הבין-לאומית, וכעת נעשים מאמצים להקמת בית דין היברדי למדינה, בדומה לאלה שהוקמו לסיירה ליאון, לקמבודיה ולמזרח טימור. ב-29.9.2015 התקבלה במועצת זכויות האדם של האו"ם החלטה 30/1[12] הקוראת להקמת בית דין בין-לאומי היברידי, החלטה שארה"ב הובילה במועצה.

63. יצוין כי ממשלת סרי לנקה המשיכה לאיים על עובדים בארגונים בין-לאומיים ופעילי זכויות אדם, זמן רב לאחר סיום המלחמה. באופן ביזרי, בעת שמועצת זכויות האדם של האו"ם התכנסה בג'נבה כדי לדון במלחמת האזרחים, נציגים של ממשלת סרי לנקה עקבו אחר פעילי זכויות האדם ברחובות העיר ואפילו הטרידו אותם במלונות בהם שהו.

ג. <u>הקשר הביטחוני והדיפלומטי של מדינת ישראל עם המשטר הרצחני בסרי לנקה בין השנים 2002-2011, הינו מידע גלוי</u>

64. באוקטובר 2000 מדינת ישראל וסרי לנקה חידשו באופן רשמי את יחסיהם הדיפלומטיים, ונפתחה שגרירות של סרי לנקה בתל אביב.

[12] http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/30/L.29

65. מיד לאחר סיום המלחמה במאי 2009, הרמטכ"ל הסרי לנקי, Donald Perera, אשר היה אחראי לפשעים נגד האנושות, לפשעי מלחמה, ולהפרות חמורות של זכויות אדם, מונה לשגריר בישראל. בראיון לאתר החדשות Ynet, ביום 21.7.2010[13], הוא אמר כדלקמן:

> **(I) was familiar with Israel before coming here. In the framework of my previous positions as air force commander and chief of staff, I had a great relationship with your military industries and with Israel Aerospace Industries. For years Israel has aided our war on terror through the exchange of information and the sale of military technology and equipment. Our air force fleet includes 17 Kfir warplanes, and we also have Dabur patrol boats. Our pilots were trained in Israel, and we have received billions of dollars in aid over the past few years. This is why I asked to be assigned to Israel – a country I consider a partner in the war against terror. Many Sri Lankans admire Israel.**

מצ"ב ומסומן **נ/2**

66. העותר מס' 9 הגיש בקשות מידע דומות לגבי מדינות אחרות (המלחמה בבוסניה, רצח העם ברואנדה, החונטות בארגנטינה וצ'ילה ומשטר האפרטהייד בדרום אפריקה). המקרה של סרי לנקה יוצא דופן, שכן הממשלה הסרי לנקית בעצמה וביוזמתה פרסמה ברבים גלוי את הפרטים על הייצוא הביטחוני הישראלי, על היקפו, ועל השימוש המסיבי שנעשה בו בתקופה הרלוונטית לעתירה זו. בין היתר:

א. באתר האינטרנט של חיל האוויר הסרי לנקה, מופיעות תמונות של מטוסי הכפיר[14], ונכתב כדלקמן:

> **Kfir- A modern multi role fighter aircraft in service with the SLAF since 1996. A formidable weapons platform, which is equipped with a computerized bombing programming system for the accurate delivery of weapons.**

ב. באתר האינטרנט של חיל האוויר הסרי לנקה, מופיעות תמונות של מל"טים ישראלים[15], ופורסם ביום 5.6.2012[16] כי טייסת המל"טים 111 ציינה ארבע שנים להקמתה (ב-2008), כאשר נעשה שימוש מסיבי במל"טים הישראלים כדי לסייע לכוחות הביטחון בשלב האחרון והאלים של המלחמה:

> **No. 11 Unmanned Aerial Vehicle Squadron was initially established in year 1996 as No11 UAV flight, acquiring Israeli built 'Super Scout' UAVs to gather air intelligence for SLAF.**

---

[13] http://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3923309,00.html
[14] http://www.airforce.lk/pages.php?pages=aircraft_fleet
[15] http://www.airforce.lk/pages.php?pages=aircraft_fleet
[16] http://www.airforce.lk/news.php?news=1118

Subsequently more advanced 'Searcher MK II' UAVs from Israel were added to the fleet. On 1st June 2008 the formation was remodeled as No 111 UAV Squadron to cater the demanding operational requirements. Currently the squadron is commanded by Wg Cdr BAMP Balasooriya.
No 111 UAV Squadron flew its Searcher MK II UAVs extensively throughout the "Humanitarian Operation" providing invaluable visual intelligence to both SL Army ground commanders and fighter squadrons of the SLAF. The squadron was one of the key contributors to operational success against the LTTE with 1665.49 operational hours during 265 operational missions.

ג. באתר האינטרנט של חיל הים הסרי לנקי, מפורסמים פרטים על האימונים שקיבלו בישראל בכירים בחיל. כך למשל, נכתב על מפקד גזרת הצפון, Rear Admiral SMB Weerasekara[17], כי הוא קיבל:

training courses and seminars attended by the Rear Admiral includes Missile Vessel Commanders course in Israel

בעניין מפקד הגזרה המזרחית, Rear Admiral TJL Sinniah[18], נכתב כי הוא השתתף:

in the design of the Super Dvora class of FAC with Israeli aircraft industries.

בעניין מפקד הגזרה הדרומית, Rear Admiral DNS Ulugetenne [19], נכתב כי הוא השתתף בישראל בהכשרה לירי טילי גבריאל ואח"כ שירת בספינת טילים בסרי לנקה:

He under went training on Gabriel Mark II Missiles and Fast Missile Boats in Israel, where he was selected to be a member of first gunnery team to handle missiles in Sri Lanka Navy.

על מפקד חיל הים של סרי לנקה, Vice Admiral Thisara Samarasinghe[20], נכתב כי הוא:

His sea commands include Short Patrol Craft, Long Patrol Craft, Fast Attack Craft (one of the first two Dovra Israel craft to join the SLN fleet in 1985)… He has led Naval Delegations to India, Russia, Israel and USA (1995 – 2006) on bilateral issues.

---

[17] http://sln60.navy.lk/assets/files/maritime_symposium/Sri_Lanka/Bio_Data_Rear_Admiral_SMB_Weerasekara.pdf
[18] http://sln.navy.lk/en/Profile-Commander-ENA.html
[19] http://sln.navy.lk/en/Profile-Commander-SNA.html
[20] http://sln60.navy.lk/assets/files/maritime_symposium/Sri_Lanka/Bio_Data_Vice_Admiral_Thisara_Samarasinghe.pdf

ד. במאמר שפרסם LT Malaka Chandradasa מחיל הים הסרי לנקי, הוא כתב כי[21]:

At sea, the Sri Lankan Navy's first line of response were Israeli built Dvora craft.

ה. באתר האינטרנט של חיל הים הסרי לנקי, מופיעות תמונות של ספינות הקרב שקיבלו מישראל[22].

ו. באתר האינטרנט של חיל הים הסרי לנקי, פורסמה ביום 9.12.2015[23] סקירה היסטורית לציון 65 להקמת החיל, בה נכתב כי:

Navy acquired its first fast attack craft fulfilling a long felt need in 1985 from Israel. The present Fast Attack Craft Squadron contributed a lot to restricted sea lanes of communication of the terrorists thereby effectively flatten the sea tiger wing.

ז. בדו"ח רשמי של משרד הביטחון הסרי לנקי, נחשף כי ה-LTTE הטביעו ספינות קרב מסוג Dvora [24].

ח. באתר האינטרנט של המשטרה בסרי לנקה[25], פורסם כי יחידת Special Task Force, אשר לפי האו"ם הייתה מעורבת בתקופה הרלוונטית לעתירה זו ברצח, עינויים, העלמה, והפעלת מליציות, קיבלה אימונים ממשטרת ישראל, מאז הקמתה בשנת 1987.

יצוין, כי מאז הקמת היחידה השוטרים ב- Special Task Force, משתמשים בין היתר ברובי עוזי (מצ"ב תמונות[26]).

ט. באתר האינטרנט של הצבא הסרי לנקי[27], פורסם על תהלוכת ניצחון שערך הצבא עם סיום המלחמה, אשר הוצג בה לציבור נשק שנעשה בו שימוש במהלכה. בין היתר הוצגו ופורסמו מטוסים וספינות קרב, טילים, ציוד לראיית לילה, מערכות רדאר ונשק נגד מטוסים תוצרת ישראל (הדגשה א.מ):

SRI LANKAN Armed Forces' yesterday marked their unprecedented triumph over the LTTE with a striking show of fighting forces and military assets ranging from Czechoslovakian-built RM 70 mobile multiple launch rocket systems, movable Indian radar (Indra Mark II) <u>to a fleet of Israeli</u>, US and locally made Fast Attack Craft (FACs) built with Japanese collaboration… Also on display were the

---

[21] https://globalecco.org/learning-from-our-enemies-sri-lankan-naval-special-warfare-against-the-sea-tigers

[22] http://www.navy.lk/en/fleet.html

[23] http://www.defence.lk/new.asp?fname=Sri_Lanka_Navy_Turns_65_Today_20151209_01

[24] http://slembassyusa.org/wp-content/uploads/2011/08/Sri-Lankan-Humanitarian-Operation-Factual-Analysis.pdf

[25] https://www.police.lk/index.php/special-task-force-/267-special-task-force-specialized-units

[26] http://archives.sundayobserver.lk/2014/08/24/sec04.asp

[27] http://www.army.lk/news/weapons-won-war-untold-story

Multi Sensor Integrated System (MSIS) mounted on fighting vessels and armoured fighting vehicles, mostly of Chinese origin and a range of artillery pieces acquired from China. <u>Israeli-built MSIS with night vision and radar capability acquired at the tail end of the offensive had facilitated naval operations against the LTTE</u>…. The unprecedented naval parade included three Indian OVPs (SLNS Sayura, SLNS Sagara, 623), SLNS Samudura formerly of the US Coast Guard, <u>Fast Missile Vessels, SLNS Suranimala and SLNS Nandimithra acquired from Israel</u>…. Also on display were 14.4 mm (Chinese), 23 mm (Bulgarian), 25 mm (Chinese), 37 mm (Chinese), 107 mm rockets also of Chinese origin now deployed both on land and on ships <u>as well as Gabriel Mark II missiles (Israel)</u>… The air display included altogether about 40 helicopters and fixed wing aircraft including Bell 212s and Bell (US), Mi 17, Mi 24s, MiG 27s (Russian), PT 6, Y 12, K 8 , F7 (China) and <u>Kfirs (Israel)</u>…. <u>Although there was no mention of Unmanned Aerial Vehicles (UAVs) acquired from Israel, the eye in the sky as they were also known played a critical role in the war</u>…. But the <u>SLAF displayed 20 mm (Israel)</u> and 23 mm (Bulgarian) along with 40 mm L 70 anti aircraft weapon acquired from India.

מצ״ב הפרסומים הנ״ל ומסומנים <u>נ/3</u> **״א״-״ט״**

67. האו״ם אישר בדוחות הנ״ל שפורסמו את השימוש המסיבי של כוחות הביטחון הסרי לנקים בנשק ישראלי, בפשעים שביצעו:

א. בפסקה 125 לדו״ח ה-OISL הנ״ל נקבע ״**particularly involved in the conflict**":

No. 10 Sqn. Operating Kfir ground attack aircraft out of Katunayake AFB

ב. בפסקה 125 והערת שוליים 54 לדו״ח ה-OISL הנ״ל נקבע כי טייסת 111 של המל״טים הישראלים מסוג Searcher MK II, שפורסמה כאמור גם באתר האינטרנט של חיל האוויר הסרי לנקי, הייתה ״**particularly involved in the conflict**״:

No. 111 Sqn. Operating AIA Searcher reconnaissance UAV out of Vavuniya AFB…

ג. בהערת שוליים 54 לדו״ח ה-OISL הנ״ל נקבע כי גם טייסת 112 שכללה מל״טים ישראלים מסוג Emit Blue Horizon, כנראה הייתה מעורבת בפשעים:

SLAF had a second UAV squadron, which may have been involved - No. 112 Sqn. Operating Emit Blue Horizon reconnaissance UAV. They were based at Weerawila AFB, which is on the south coast of the island and therefore out of flying range. Its aircraft could have been redeployed to operate from Vavuniya AFB

ד. בפסקה 58 לדו״ח פאנל המומחים של מזכ״ל האו״ם הנ״ל, נקבע כי לאחר שמונע לתפקיד ראש הצבא הסרי לנקי Sarath Fonseka, בדצמבר 2005, סרי לנקה רכשה מישראל:

With regard to the military ,Lieutenant General Fonseka greatly bolstered and revitalized the Sri Lanka Army (SLA). The size of the Armed Forces was almost tripled to 300,000, and regular rotation ensured a steady supply of fresh troops to the battlefront. The army procured new equipment and weapons, strengthening its arsenal of Multi-Barrel Rocket Launchers (MBRLs), mortars and howitzers, MIG-29, Kfirs and helicopter gunships. The Sri Lanka Air Force (SLAF) acquired and used several models of unmanned aerial vehicles (UAVs) for surveillance, target acquisition and subsequent battle damage assessments.

ה. בהערת שוליים מס׳ 18 לדו״ח פאנל המומחים של מזכ״ל האו״ם הנ״ל, נקבע כי הצבא הסרי לנקי עושה שימוש במל״טים ישראלים:

The SLAF currently has RQ-2 Pioneers, Israeli Aircraft Industry Scouts, Israeli Aircraft Searcher II and the Israeli EMIT Blue Horizon (BHII).

68. גם במדינת ישראל פורסמו בפרסומים רשמים של משרד הביטחון, צה״ל והתעשיות הביטחוניות, פרטים על הייצוא הביטחוני לסרי לנקה:

א. באתר האינטרנט של התעשיה האווירית פורסם ביום 21.6.2009 [28] כי: **״כיום, משמשים ה״כפירים״ מטוסי קרב ״קו ראשון״ בחילות האוויר של אקוואדור, סרי לנקה וקולומביה״**.

[28] http://www.iai.co.il/2013/35344-39719-he/IAI.aspx

ב. בכתבה באתר החדשות גלובס, מיום 15.1.2002[29], חברת מספנות ישראל הודיעה כי בתיאום עם חיל הים הישראלי, סרי לנקה תרכוש ממנה ספינות מסוג שלדג תמורת 7 מיליון דולר ארה"ב.

ג. בהחלטה בתיק בשא (ת"א) 10822/08 **אמית יועצי תעופה בע"מ נ' מאיר דיין** (פורסמה בנבו, 15.10.2008), נכתב כי "**הנתבעת 1 היא חברה ישראלית המייצרת ציוד צבאי, ובין היתר, מזל"טים, והיא ביקשה למכור את מוצריה בסרי לנקה לשימוש הצבא המקומי, תוך הסתייעות בתובעים ובקשריהם בסרי לנקה**", וכי "**חיל האוויר של סרי לנקה הזמין מהנתבעת 1 מוצרים בשווי של $5,183,970 בשנת 2006 או בסמוך לכך , למרות שייתכן כי לצרכים אחרים או מסיבה כלשהי, נחתמו מסמכי הזמנה נוספים במועד מאוחר יותר**".

ד. ביום 31.7.2007, ביקר בישראל שר החוץ הסרי לנקי, Dr. Palitha Kohona. למרות שמדינת ישראל סייעה צבאית לסרי לנקה באותה העת, בהודעה לתקשורת ממשרד החוץ[30] נמסר כי:

> **The Israeli side expressed hope that the internal conflict in Sri Lanka will be solved soon through negotiations and peaceful means.**

ה. ב-24.3.2008, ביקר בישראל ראש הממשלה הסרי לנקי, Ratnasiri Wickremanayake. שוב, למרות שמדינת ישראל סייעה צבאית באותה העת לסרי לנקה, בהודעה לתקשורת ממשרד החוץ נמסר רק כי נחתם הסכם לשיתוף פעולה בתחום החינוך, התרבות והמדע[31].

ו. במאמרו של שלומי יאס, ממכון INSS, מאוגוסט 2014[32], הוא כתב כדלקמן:

> **ישראל סיפקה לסרי־לנקה במשך השנים אמצעי לחימה בהיקף של מאות מיליוני דולרים. צבא סרי־לנקה רכש טכנולוגיות מתקדמות מישראל בתחום ראיית לילה, מערכות קשר ותיאום ארטילרי וכן טילי ים־ים מדגם "גבריאל". כמו כן נרכשו מזל"טים ותחנות קרקע להפעלתם, אפודי מגן, תחמושת, אלפי תתי־מקלע מדגם "עוזי" ו"גליל", מרגמות ותותחי 155 מ"מ. דגש מיוחד ברכישת אמצעי לחימה ניתן לחיל הים ולחיל האוויר של סרי־ לנקה. בסוף שנות ה־50 של המאה ה־20 רכש חיל הים של סרי־לנקה מישראל את הספינות "מזנק" ו"מבטח". בהמשך נרכשו ספינות מדגם "סער" וספינות "שלדג", "דבורה" ו"דבורה 2"‎.... חיל האוויר של סרי־ לנקה רכש מישראל ב־1995 שבעה מטוסים מדגם "כפיר" וב־2000 דווח על**

---

[29] http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=554170
[30] http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2007/Pages/DG%20of%20Sri%20Lankan%20MFA%20visits%20Israel%2031-Jul-2007.aspx
[31] http://mfa.gov.il/MFA/PressRoom/2008/Pages/FM%20Livni%20meets%20with%20Sri%20Lankan%20PM%20Wickremanayake%2024-Mar-2008.aspx
[32] שלומי יאס, צבא ואסטרטגיה, כרך 6, גיליון 2, אוגוסט 2014: http://www.inss.org.il/he/publication/?pauthor=53027

רכישת שמונה מטוסים נוספים מדגם "כפיר". חשיבות המטוסים הישראליים הייתה קריטית: לשם השוואה, אחת מטייסות ה"כפיר" ביצעה למעלה מ־2,800 שעות טיסה מבצעיות והשליכה למעלה מ־3,500 טון פצצות. שגריר סרי־לנקה בישראל אישר כי ישראל אימנה בשטחה טייסים סרי־לנקים, ודובר שגרירות סרי־לנקה בוושינגטון אף טען כי טייסים ישראליים הטיסו בפועל את המטוסים בסרי־לנקה על־מנת להקל את הלחץ על חיילים לכודים במחוז ג'פנה.

מצ"ב הפרסומים הנ"ל ומסומנים <u>נ/4</u> "א"-"ו"

ד. <u>השימוש במל"טים הישראלים סייע להפליל את המשטר בסרי לנקה בפשעים נגד האנושות ובפשעי מלחמה</u>

69. בכירים בממשלה ובכוחות הביטחון בסרי לנקה, חזרו והודו באינספור ראיונות והצהרות רשמיות, כי לפני כל תקיפה הם צפו ווידאו באמצעות המל"טים שלא נמצאו במקום אזרחים, בהתאם למדיניות של "אפס פגיעה באזרחים".

70. כך, דווקא השימוש המסיבי במל"טים תוצרת ישראל הוכיח כי הפגיעה של כוחות הביטחון של הממשלה באזרחים ואזרחיות הייתה מכוונת ובמודעות מלאה, וסייע להפליל אותם בביצוע פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות, והפרות חמורות של זכויות אדם.

71. זאת ועוד, לא פעם משרד הביטחון הסרי לנקי חשף בפני ארגונים בין-לאומיים ונציגי השגרירויות הזרות בסרי לנקה, סרטונים ותצלומים מפעילות מבצעית של המל"טים הישראלים, אשר באופן תמוה לעיתים דווקא הוכיחו שכוחות הביטחון ידעו היטב כי הם מפציצים אזרחים ומטרות אזרחיות.

72. יודגש כי מדובר בהתנהלות תמוהה ביותר וחסרת תקדים בהשוואה להתנהלות משטרים וכוחות ביטחון במדינות אחרות, אשר נהגו בד"כ להסתיר ראיות מפלילות לפשעיהם – לא מוכר מקרה נוסף שבו בכירים בממשלה ובכוחות הביטחון הפלילו את עצמם מיוזמתם "על מגש של כסף". לא ברור אם הדבר נבע מתוך שחצנות, טיפשות או מתוך ליקוי יסודי בהבנה של החוק הבין-לאומי או זלזול בו (ייתכן כי מדובר בשילוב של כל האפשרויות).

73. כך הודה בראיון המזכיר הצבאי ואחיו של שר הביטחון והנשיא, Gotabaya Rajapaksa, ביוני 2009, בעיתון הסרי לנקי Business Today, ראיון אשר פורסם באתר האינטרנט הרשמי של משרד הביטחון שם[33]:

> **An important aspect of the operations by the Air Force was the use of Unmanned Aerial Vehicles (UAV). We used it to the maximum this time and it was very useful. Many ground Commanders have personally informed me that it has largely helped them. We gave all Commanders a direct**

[33] http://www.defence.lk/pdf/DefSec-BusinesstodayJune.pdf

connection to the UAV. Therefore, all Divisional Commanders could see what was going on in front, in the LTTE controlled areas. Throughout the Humanitarian Operations we gave this facility to the ground Commanders. Therefore, when they were planning and executing the operations it was very helpful for the ground Commanders to see in front; to see where the enemy concentrations were, to see and locate where the fire was coming from, to neutralise and act accordingly. It was a big help to the ground Forces. This introduction of the UAV was another major achievement by the Air Force. Earlier too, we had the UAVs but we did not use them effectively. This time we gave the direct connection, so that the Commanders could see real time what is going on in the battlefield and that helped them in identifying and changing their plan to locate the obstacles. It helped the Air Force pilots as well. Once we get the locations of the LTTE targets from the ground human intelligence, we were able to do better surveillance of the area and better understand the area using the UAV. By doing that the pilots got a better knowledge and view of the target beforehand. That was why we had a very good success rate on ground attacks during the last three years. Most importantly, it prevented civilian casualties. This is another way that we prevented civilian casualties. All over the world it is air attacks that make the most damage. But here, before we take any target, we use the UAV to monitor the area and the target, to do the surveillance of the target, to pinpoint the target and also to see whether there are any civilians around. Thus, by doing this the pilot had a better understanding of the target and were able to take the target accurately and precisely. This gave us results both by taking the target and preventing civilian casualties. That was very important and this is the classic role of the Air Force.

מצ״ב ומסומן **נ/5**

74. הדבר אושר גם בדו"ח רשמי של משרד הביטחון בסרי לנקה, בו הודגש כי כוחות הביטחון בדקו באמצעות מל"טים כל מטרה לפני שירו לעברה[34].

75. הדבר נקבע בממצאי דו"ח ה-OISL הנ"ל, בפסקאות 736-738:

736. The Government's report Humanitarian Operation-Factual Analysis contains a section on General Operational Procedures and Preparations to Safeguard Civilian Lives which includes, for the Army, references to training on target identification and battle drills, protection of cultural property, use of artillery and mortar detecting radar, UAVs and fire controllers to help "verify targets and ensure precision". It also states that "[m]ultiple warnings for civilians were provided as needed prior to attacks and used sophisticated technology to confirm the departure of civilians and minimise collateral damage."

737. OISL has seen several documents and reviewed statements by members of the Government and other officials referring to targeting procedures followed by the Air Force. Defence Secretary Gotabaya Rajapaksa insisted to the LLRC that as far as the Air Force was concerned, there was appropriately careful targeting, stating "we had a very clear process that any air strikes were undertaken only after the approval of the Air Force Commander." The Air Force Commander, Air Chief Marshal Gunatillake, in his statement to the LLRC, emphasized "how much care we take, the procedure that we follow before we decide to take a target… We had the surveillance assets overhead 24 hours a day. Whenever the enemy moves, we are able to spot them and either we take it or we tell the Army or the Navy."

738. He went on to detail the precise elements of that procedure, as; "initially we get a lot of intelligence… we send our UAVs or the Beechcraft… we try to find out if there are civilian places… or anything else that might get damaged if we take the target from the air. Once we are satisfied with all of this, we send the pictures to the attack squadrons that we detail to take the target, we match our weapons according to the target and we send our UAVs up into the sky and we give

[34] http://slembassyusa.org/wp-content/uploads/2011/08/Sri-Lankan-Humanitarian-Operation-Factual-Analysis.pdf

a live picture to the Squadron that is going to do this, and while monitoring the target from Air Force HQ as well."

ובפסקאות 741-744:

741. In contrast to this detailed testimony about targeting procedures in the Air Force, neither the LLRC archives nor other documentation provides details of the targeting procedures for the use of artillery by the Army. OISL did not obtain copies of the Rules of Engagement used by the Sri Lankan Armed Forces or battle damage assessments, despite its requests to the Government. In his submission to the LLRC, the Commander of the Sri Lanka Army, General Jagath Jayasuriya, who had been Commander of the Security Force HQ-Vanni during the conflict, stated that they had "many restrictions on the use of heavy machinery and firepower. Tanks were never used." When artillery and mortars were used, he was sure of their accuracy because "we always had the locating devices... which would indicate day and night with the radars on the areas a shot is falling. All formations were equipped with the artillery fire radars that could give coverage of about 35km in front of them."

742. He said he and his subordinate commanders also had a good overview of the battlefield because "the UAVs were deployed continuously with night and day operations in order to be able to know the situation of the theatre of war... and this helped in minimizing civilian casualties and maintaining the zero casualty policy". General Jayasuriya also stated that all firing was being properly managed, saying "we check through our radio communications, we had control of our fire so we give instructions to check on that and take precautions accordingly."

743. Major General Kamal Gunaratne told the LLRC of "the luxury, and I should underline the word luxury, of having the real-time information assets - the UAV support with the down-link right inside the operations room and supported by very experienced pilots that were detached from the Air Force to support us and to coordinate us."

76. לכן וועדת ה-OISL, הסיקה בדו"ח כי הצפייה המקדימה במל"טים לפני תקיפות מאשרת שהפגיעה באזרחים הייתה מכוונת. ראו פסקאות 744, 747, 750, 790, 980, 1151-1152, לדו"ח:

744. These statements indicate that the loss of civilian life and damage to civilian property reported below may have been anticipated, known and accepted by Government and military leaders in breach of international humanitarian law.

....

747. Aerial surveillance conducted by the Sri Lankan security forces should have enabled precise identification of targets, which could be engaged with weapons that offer a high degree of accuracy and minimize incidental damage to the area around the target. Despite this, the SLA deployed and used a large number of indirect fire weapons, including artillery shells and multi-barrel rocket-launchers (MBRLs), which were placed in areas surrounding the NFZs, and continued to use such weapons until the very end of the conflict.

....

750. As shown below, according to military analysts who examined witnesses' testimony, and reports received from diplomatic sources, NGOs and others, the Sri Lankan Armed Forces used indirect-fire weapons, including artillery shells and MBRLs on the three NFZs and surrounding areas, causing widespread damage to civilian infrastructure and loss of civilian lives throughout the final phases of the armed conflict. At least four medical facilities - PTK, Mullaivaikkal, Udayarkaadu and Putumattalan – were shelled with unguided weapons and ammunition such as MBRLs according to witness testimonies. Witnesses, including some with military expertise, described how they were able to hear the launch of the fire, estimate its direction of travel and, in some cases, determine the type of weapons being used. Others were able to determine the direction and type of fire from assessing the blast damage.

....

790. The attacks reflect the systematic use of indirect fire weapons, such as MBRLs, in a way that was inappropriate in areas that were densely populated, and where the SLA knew that protected objects were located. Notwithstanding the continuous surveillance using aircraft and UAVs, these locations were subjected to repeated artillery and aerial attacks as the hostilities intensified, causing deaths and damage to the infrastructure. As a result the staff, patients and equipment were forced to relocate, in some cases multiple times.

….

980. Multiple witnesses informed OISL that UAVs or drones regularly flew over the conflict zone, gathering aerial images, some of which appeared on the Ministry of Defence website and have been viewed by OISL. For example, UAV images of people at Puthamathalan, fleeing on 20 April 2009, show a high level of clarity, including tents and people on the beach. The Government itself had stated on a number of occasions, including to the United Nations Human Rights Committee in October 2014, that its use of UAV drones flying constantly over the conflict zone provided them with real-time imagery of what was happening on the ground.

….

1151. Other civilian facilities in the NFZs were also impacted, notably humanitarian facilities and food distribution centres. The Armed Forces were regularly notified of their exact location. Moreover, they had real-time images from their UAV's, according to their own statements as well as witnesses. This again raises serious doubt that these attacks were random occurrences. The information available to OISL indicates that in none of the incidents reviewed were there any grounds which could have reasonably led the security forces to determine that these facilities were used for military purposes. These facilities therefore maintained their civilian character and could not be directly targeted under international humanitarian law.

1152. Directing attacks against civilian objects and/or against civilians not taking direct part in hostilities is a

serious violation of international humanitarian law and, depending on the circumstances, may amount to a war crime.

77. בנסיבות אלה, ברור מדוע העותרים ביקשו מהמשיבים לגלות לציבור גם "**תיעוד שצולם ע"י המל"טים במהלך פעילותם בסרי לנקה, נאסף ונשמר ע"י נציגי משרד הביטחון, צה"ל והתעשיות הביטחוניות הישראליות**".

ה. <u>מדינת ישראל כשלה ומעלה באמון הציבור בכך שאישרה בעבר ייצוא ביטחוני למדינות המוקצות ע"י הקהילה הבינלאומית</u>

78. שיתוף הפעולה הביטחוני של מדינת ישראל עם המשטר הפושע בסרי לנקה, אינו מקרה חריג במדיניות של המשיבים מס' 2-3.

79. חוסר השקיפות אפשר במשך עשרות שנים למדינת ישראל לספק (מאינטרסים מגוונים) ציוד וידע ביטחוני למדינות מפוקפקות ולמשטרים דיקטטוריים ו/או לא יציבים שהיו מוקצים ע"י הקהילה הבין-לאומית ו/או אשר הקהילה הבין-לאומית חזרה וטענה כי הם מפרים באופן שיטתי את זכויות האדם של אזרחיהם ו/או את המשפט הבין-לאומי ו/או מעורבים בפשעי מלחמה ובפשעים נגד האנושות.

80. בעניין זה, יפים הדברים במאמרו של תא"ל עוזי עילם, משנת 2007[35]:

Israel directed its export efforts to a range of countries, including states that were "ostracized" by the international community (Chile and South Africa); South American states suspected of drug dealing; African states connected to genocide…Israel managed to establish connections with African states via supplies of arms needed by those states, for example, in exports to Uganda, Congo, Kenya, and Ethiopia.

81. בהקשר זה, יצוין כי העותר מס' 9 בעתירה זו הגיש יחד עם אחרים/ות עתירה וערעור גם בעניין הייצוא הביטחוני בזמן המלחמה בבוסניה (עת"מ 45436-11-14 ועע"מ 4928/15, אשר נדחו) בזמן רצח העם ברואנדה (עת"מ 3767-10-14 ועע"מ 615/15 שנדחו, ועת"מ 30537-01-17 שתלויה ועומדת בבית משפט נכבד זה), ובזמן החונטה של פינושה (עת"מ 56304-10-15 ועת"מ 27253-03-17 שתלויות ועומדות בבית משפט נכבד זה); העותר מס' 9 הגיש יחד עם אחרים/ות גם בקשות מידע נוספות שטרם נתקבלה בהן החלטה סופית (לגבי הייצוא הביטחוני לחונטה הרצחנית בארגנטינה ולמשטר האפרטהייד בדרום אפריקה).

82. הייצוא הביטחוני הבעייתי (בלשון המעטה) שנחשף כי נעשה בעבר באישור מדינת ישראל לשורה של מדינות המפרות זכויות אדם ולמשטרים דיקטטוריים כאלה ואחרים, מהווה

---

[35] Defense Export Control in 2007: State of Affairs, Strategic Assessment, March 2007, Vol.9, No.4, Eilam Uzi: http://www.inss.org.il/uploadImages/systemFiles/AdkanEng9_4_Eilam.pdf

הפרה חמורה של אמון הציבור, והוכחה לחשיבות גילוי המידע המבוקש בעתירה זו והפיקוח הציבורי על הגורמים המוסמכים לאישור הייצוא הביטחוני.

ו. **<u>לעולם לא עוד – חשיבות גילוי המידע המבוקש כדי למנוע בהווה ובעתיד ייצוא ביטחוני ישראלי לגורמים המעורבים ברצח עם, בפשעי מלחמה ובפשעים נגד האנושות</u>**

83. אחת הבעיות המרכזיות של חוק הפיקוח הינה שלא נקבעה בו מגבלה מפורשת כאשר קיימת סבירות כי הייצוא הביטחוני ישמש להפרה של המשפט הבין-לאומי וההומניטארי, הן ע"י הגורם הרוכש והן על ידי צד שלישי שהייצוא הביטחוני עשוי לעבור אליו. בהעדר קריטריון שכזה מדינת ישראל תורמת בעקיפין או ישירות, ביודעין או שלא ביודעין, לליבוי סכסוכים אלימים ברחבי העולם בהם מתבצעות הפרות קשות של המשפט הבין-לאומי וזכויות אדם.

84. להבדיל מן החקיקה המקבילה במדינות מערב רבות (למשל בארה"ב), שם ניתן כיום ביטוי מפורש לשקילת שיקולים בנוגע לזכויות אדם ועמידה בכללי המשפט הבין-לאומי וההומניטארי, חוק הפיקוח הישראלי מתייחס לכך רק בס' 22 האוסר "**על תיווך בין גורמי חוץ שלא בהתאם להחלטה של מועצת הביטחון של ארגון האומות המאוחדות האוסרת או המגבילה העברה של ציוד לחימה או ציוד טילים המתייחסת לאותם גורמים**", ובס' 33(3) הקובע נסיבות מחמירות לעבירה כאשר "**פעולת השיווק הביטחוני נושא העבירה נועדה לקדם עסקת יצוא ביטחוני לגורם חוץ שלגביו נתקבלה החלטה של מועצת הביטחון כאמור בסעיף 22 או שהיצוא הביטחוני נושא העבירה הוא לגורם חוץ כאמור**".

85. כידוע, למועצת הביטחון של האו"ם מגבלות פוליטיות רבות, וההחלטות המגבילות סחר בנשק מטעם גוף זה הינן החריג שאינו מעיד על הכלל (כך למשל, עד היום טרם הועברה החלטה האוסרת על העברת נשק למי מהצדדים הלוחמים במלחמות האזרחים בסוריה או בדרום סודן). מכאן שהחלטות מועצת הביטחון אינן יכולות להיות קנה המידה היחיד של האגף לפיקוח על ייצוא ביטחוני בהחלטותיו אם לאשר ייצוא ביטחוני. לכן, במקומות רבים אליהם ישראל כיום מייצאת ייצוא ביטחוני, קיים אמברגו של האיחוד האירופי וארה"ב, אך לא של מועצת הביטחון של האו"ם – למשל, דרום סודן (לפי דו"חות ועדת הסנקציות של מועצת הביטחון באו"ם, מאז פרוץ מלחמת האזרחים הגיע נשק ישראלי לכול זרועות הביטחון של הממשלה המואשמת בביצוע פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות אדם), אזרבייג'ן, ובורמה (נציגי החונטה הצבאית ביקרו במשרד הביטחון ובתעשיות הביטחוניות בתחילת חודש ספטמבר 2015, ותלויה ועומדת עתירה שהגיש העותר מס' 9 יחד עם אחרים/ות לעצור את הייצוא הביטחוני לבורמה כיום (בג"צ 648/17)).

86. ביום 2.4.2013 אושרה ברוב גדול במליאת האו"ם אמנת סחר בנשק (להלן: "**האמנה**"). יצוין כי מדינת ישראל הצביעה בעד האמנה (רק סוריה, איראן וצפון קוריאה התנגדו), ואף תרמה תרומה חיובית רבה בדיונים במוסדות האו"ם לגיבושה. האמנה נכנסה לתוקף ביום 24.12.2014, והוראותיה משקפות את הלך הרוח הנוכחי של רוב הקהילה הבין-לאומית (נכון למועד זה 130 מדינות חתמו על האמנה ו-88 מדינות גם אשררו אותה). באמנה יש התייחסות

מפורשת לזכויות אדם ולמשפט הבין-לאומי ההומניטארי. בין היתר, בס' 6(3) בדבר "העברות אסורות" מופיע איסור כדלקמן (הדגשה א.מ):

> **A State Party shall not authorize any transfer of conventional arms covered under Article 2(1) or of items covered under Article 3 or Article 4, if it has knowledge at the time of authorization that the arms or items would be used in the commission of genocide, <u>crimes against humanity</u>, grave breaches of the Geneva Conventions of 1949, attacks directed against civilian objects or civilians protected as such, or other war crimes as defined by international agreements to which it is Party.**

בס' 7(1)(b)(1) ו-7(1)(b)(2) בנוגע לשיקולים שיש לשקול באישור ייצוא ביטחוני, נקבע כדלקמן:

> **(a) commit or facilitate a serious violation of international humanitarian law.**
>
> **(b) commit or facilitate a serious violation of international human rights law.**

87. בעקבות פניות רבות מצד העותר מס' 9 למשרדי המשפטים והחוץ, ובעקבות שאילתא שהגישה ח"כ תמר זנדברג לשר הביטחון לשעבר, מר משה (בוגי) יעלון, ביום 21.5.2014 הודיע מר חיים בלומנבלט, ראש מטה שר הביטחון, כי המשיב מס' 2 תומך בחתימת ישראל על האמנה, אך מתנגד לאשרורה (מדינת ישראל חתמה על אמנת הסחר בנשק ביום 18.12.2014). כלומר, מדינת ישראל מסרבת להחיל תוקף מחייב של האמנה עליה (מצ"ב הודעת מר בלומנבלט ומסומנת <u>**נ/6**</u>).

88. יצוין כי העותר מס' 9 הכין יחד עם ח"כ תמר זנדברג הצעת חוק לתיקון חוק הפיקוח ("הצעת חוק הפיקוח על יצוא ביטחוני, תשס"ז-2007 (תיקון – הגבלות על יצוא ביטחוני לכוחות ביטחון שביצעו הפרות חמורות של זכויות אדם), התשע"ד–2015") אשר תאסור על ייצוא ביטחוני לכוחות ביטחון שביצעו הפרות חמורות של זכויות אדם. ההצעה לא התקבלה בכנסת לאור התנגדות המשיב מס' 2 ומשרד החוץ (מצ"ב ומסומנת <u>**נ/7**</u>).

89. לאור המתואר לעיל, מאחר שהמשיבים מס' 1-3 לא מוכנים להצהיר במפורש על מחויבותם לשום דבר ספציפי, ולנוכח תמיכתם בייצוא ביטחוני למדינות שמוטל עליהן אמברגו נשק מצד מדינות האיחוד האירופי וארה"ב, ברורה החשיבות של גילוי המידע המבוקש בהליך זה כדי למנוע ייצוא בניגוד למוסר האנושי והדין הבין-לאומי בהווה ובעתיד. ייצוא שמתאפשר בגלל תחושת החסינות של המשיבים מס' 1-3 מכל ביקורת ציבורית.

ז. **<u>חשיבות גילוי המידע המבוקש כדי לבסס דרישה לחקירה בישראל של הגורמים האחראים לייצוא הביטחוני לסרי לנקה</u>**

90. גילוי המידע נדרש כדי לבסס דרישה לחקירה וחשבון נפש במדינת ישראל, הן מבחינה ציבורית והן מבחינה משפטית. חקירה והבנה כיצד התאפשר סיוע צבאי למשטר בסרי לנקה, יכולה לעורר דיון ציבורי בישראל, ליצור הליך הפקת לקחים מסודר בכל הדרגים הפוליטיים והמקצועיים, ולהביא למיצוי הדין הציבורי ו/או הפלילי עם האחראים לסיוע זה.

91. התמיכה האישית החמורה של גורמים אצל המשיבים מס' 3-2 ובמשרדי ממשלה אחרים, צה"ל ויצואני נשק ישראלים, במשטר הרצחני בסרי לנקה, עשויה לגבש עבירת סיוע בפשעים נגד האנושות, והפרה חמורה של הדין הבין-לאומי.

92. שאלה מרכזית, הנה מדוע המשיבים מס' 3-1 לא עצרו, ביטלו או הקפיאו את ההיתרים ורישיונות הייצוא הביטחוני לסרי לנקה לכל המאוחר בשנת 2007, אז הוטל אמברגו נשק אמריקאי על המדינה (הוסר רק במאי 2016). בהקשר זה, ס' 9 לחוק הפיקוח, בדבר "ביטול רישיון והתליה או הגבלה של רישיון", קובע כדלקמן:

(א) הרשות המוסמכת רשאית לבטל רישיון שניתן לפי פרק זה או להתלותו, לרבות על תנאי או בתנאים כפי שתורה, וכן להגבילו, בהתחשב, בין השאר, בשיקול מהשיקולים של רישיון המפורטים בסעיף 8.

(ב) הרשות המוסמכת לא תבטל, תתלה או תגביל רישיון, אלא לאחר שניתנה לבעל הרישיון הזדמנות לטעון את טענותיו.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), בנסיבות מיוחדות, בשל דחיפות העניין, רשאית הרשות המוסמכת להתלות או להגביל רישיון בטרם ניתנה הזדמנות לבעל הרישיון לטעון את טענותיו.

(ד) טעמים שעניינם ביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה והתחייבויותיה הבין-לאומיות של המדינה, לא יהוו עילה לטענה נגד החלטת הרשות המוסמכת לפי סעיף זה.

(ה) הודעה על החלטת הרשות המוסמכת לפי סעיף זה תימסר למבקש בדרך ובמועדים שיקבע השר בתקנות.

בעוד ס' 8(7) לחוק הפיקוח, קובע את סמכות המשיבה מס' 2 לסרב לתת רישיון מ"**שיקולים הנוגעים למשתמש הסופי או לשימוש הסופי**".

93. בשנים האחרונות מתחוללת מהפכה באחריות החלה על המדינות המייצאות והייצואנים הביטחוניים לשימוש בייצוא במדינות היעד שלו. ראו למשל, החלטת בית הדין הפלילי הבין-לאומי לסירה לאון (SCSL) בעניין נשיא ליבריה לשעבר צ. טיילור (Prosecuter v.Taylor, Case No. SCSL-03-01-A, Judgment ,Sep. 26, 2013). טיילור הורשע בסיוע לפשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות, בין היתר, על רקע תמיכה והעברת נשק לארגון RUF. כך גם, בתי הדין הפליליים הבין-לאומיים ליוגוסלביה (ICTY) ולרואנדה (ICTR) הבהירו את ההגדרות של "סיוע" ו"השתתפות". לפי ה-ICTY, המסייע חייב לתת סיוע למבצע העבירה

מתוך ידיעה שהמבצע מתכוון לבצע את הפשע, אך לא חייב בעצמו לתמוך במטרה של מבצע העבירה. יתרה מכך, אין חשיבות אם הסיוע ניתן למבצע העבירה לפני, אחרי או תוך כדי ביצוע העבירה (*Prosecutor v. Blaskic*, Case No. IT-95-14 (Trial Chamber), March 3, 2000). לפי ה-ICTR, אחד האלמנטים של השתתפות בהשמדת עם (*Prosecutor v. Akayesu*, Case No. ICTR-96-4-T (Trial Chamber), September 2, 1998), הינו:

> **complicity by <u>procuring means</u>, such as <u>weapons</u>, instruments or any other means, used to commit genocide, with the accomplice knowing that such means would be used for such a purpose.**

94. יודגש כי מדינת ישראל חתמה ביום 22.10.1986 על האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (1984), ואשררה אותה ביום 4.8.1991. ס' 4(1) לאמנה זו קובע:

> **Each State Party shall ensure that all acts of torture are offences under its criminal law. The same shall apply to an attempt to commit torture and to an act by any person which constitutes <u>complicity</u> or participation in torture.**

95. בנוסף על מחויבויותיה של מדינת ישראל (לפי החלטות בתי הדין הפליליים הבין-לאומיים, האמנות הבין-לאומיות הפרטניות והחוק הבין-לאומי המנהגי) להימנע מלתת סיוע לפשעים נגד האנושות, בספטמבר 2005, התקיימה במטה האו"ם בניו יורק אסיפה עולמית, אשר סיכומה אומץ על ידי מליאת האו"ם ברוב קולות (החלטה A/60/L.1)[36]. לפי ההחלטה, מדינות העולם התחייבו כדלקמן:

> **Each individual State has the responsibility to protect its populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. This responsibility entails the prevention of such crimes, including their incitement, through appropriate and necessary means. We accept that responsibility and will act in accordance with it. The international community should, as appropriate, encourage and help States to exercise this responsibility and support the United Nations in establishing an early warning capability.**

[36] http://www.un.org/ga/search/viewm_doc.asp?symbol=A/60/L.1

96. באוקטובר 2009, מליאת האו"ם חזרה ואישרה ברוב גדול את עיקרון " **responsibility to protect**" (החלטה מס' A/RES/63/308)[37].

97. הוראת ס' 16 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, אוסרת על עבירות נגד משפט העמים.

98. כידוע, על פי הדין הבין-לאומי אין התיישנות על עבירת סיוע בפשעים נגד האנושות ובפשעי מלחמה, לכן, ניתן גם היום לחקור ולמצות את הדין עם ישראלים שסייעו לפשעי המשטר בסרי לנקה.

99. ברור כי לנוכח עוצמת הגורמים בעלי האינטרס להשתיק את העניין, ללא לחץ ציבורי ומעורבות ציבורית לא יעשה שום הליך הפקת לקחים או מיצוי של הדין נגדם.

ח. <u>חשיבות חשיפת המידע המבוקש לאור העדר דיון ציבורי בנושא בישראל</u>

100. ביהמ"ש הנכבד מתבקש ליתן משקל מיוחד בהחלטתו בעתירה זו להעדר דיון ציבורי רציני כלשהו בנושא בישראל.

101. קיים מצב שבו, מחד, מדינת ישראל מהווה מעצמה עולמית של ייצוא ביטחוני ואלפי ישראלים וחברות ישראליות עוסקים בתחום, ומאידך, לא מתקיים דיון ציבורי רציני כלשהו בנושא. מצב זה לא נורמלי ולא בריא, במיוחד לאור הדיון הער והפורה המתקיים במדינות מערביות אחרות בעולם.

102. ישנן סיבות מגוונות להעדר הדיון הציבורי בישראל בנושא הייצוא הביטחוני והסחר בנשק. בין היתר, הנושא נדחק לשוליים בשל הבעיות הביטחוניות והחברתיות הרבות של מדינת ישראל, האמון הגבוה יחסית של הציבור הישראלי במשיב מס' 2, וכן, בשל הסודיות המוחלטת והנחושה בה המשיבים (וקודמיהם בתפקיד) שומרים את הנושא מזה עשרות שנים.

103. הסודיות המוחלטת והגורפת בה נשמר הנושא במשך זמן רב החלה להיסדק בשנים האחרונות. בשל התפתחות האינטרנט והחברה האזרחית, הציבור הישראלי חשוף יותר ויותר למידע בנושא. כן, ארגוני זכויות האדם בעולם מפרסמים חדשות לבקרים דוחות המתייחסים להשלכות הייצוא הביטחוני והסחר בנשק של ישראל ו/או ישראלים על הפרות זכויות אדם ברחבי העולם. גם אמנת הסחר בנשק הבין-לאומית החדשה, עשויה להגביר את השיח והמודעות הציבורית לנושא. אין ספק כי הגיע הזמן לעשות חשיבה מחודשת על אפקטיביות ומטרת הסודיות הגורפת. הגיע הזמן לשאול אם לא ראוי כי המשיבים יחשפו את כל הפרטים שניתן לחשוף לציבור.

104. על פני הדברים, נראה כי לכל הגורמים יש אינטרס משותף בשינוי המצב הקיים. ביהמ"ש הנכבד יופנה למצב בארה"ב, שם על אף שהמערכת אינה מושלמת (ככל מערכת), בזכות הגברת השקיפות והאחריות בייצוא הביטחוני נוצרה מערכת אפקטיבית של איזונים ובלמים, מערכת אשר נותנת תמריצים שליליים לניצול לרעה של החוק שם ולייצוא ביטחוני פסול. במערכת זו פועלים יחד רשויות הפיקוח והרישוי האמריקאיות, משרד ההגנה ומשרד החוץ,

---

[37] http://responsibilitytoprotect.org/Resolution%20RtoP(3).pdf

הרשות המחוקקת, התקשורת האמריקאית, החברה האזרחית והארגונים הלא ממשלתיים (מקומיים ועולמיים)[38].

ט. <u>מיצוי הליכים והמסמכים הבודדים שברשות המשיב מס' 2 אשר המשיבים חשפו בעקבות הבקשה נשואת העתירה</u>

105. ביום 14.6.2016 הגישו העותרים את בקשת המידע נשואת העתירה.

106. כפי שיפורט להלן, משרד החוץ והממונה על חופש המידע במשרד החוץ, לא טיפלו ברצינות המצופה בבקשה נשואת העתירה, בהינתן חשיבותה הציבורית העצומה, והם מסרו לעותרים הודעות מוזרות ביותר.

107. ביום 9.8.2016 מסר המשיב מס' 5 מכתב מיום 7.7.2016, כדלקמן:

1. **בהמשך לבקשתך שבסמך, לפי חוק חופש המידע התשנ"ח-1998 (להלן: "חוק חופש המידע"), בנוגע לקשר הביטחוני והדיפלומטי בין מדינת ישראל לסרי לנקה בין השנים 2002-2011, כידוע, לישראל ולסרי לנקה יחסים דיפלומטיים. מבקשתך לא ברור מהו המידע המבוקש ביחס ליחסים אלו. לפיכך, איתור המידע בבקשתך מצריך ממשרד החוץ הקצאת משאבים בלתי סבירה בהתאם להוראת סעיף 8(1) לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998. הנך מתבקש למקד את בקשתך הן מבחינת סוג המסמכים המבוקש והן מבחינת תווך השנים.**
2. **לנוחיותך, מידע הנוגע לסרי לנקה המצוי באתר משרד החוץ בקישור:** http://www.mfa.gov.il/MFAHEB/ConsularService/CountryInfo/Pages/countryinfo_sriLanka.aspx

108. ביום 10.8.2016 העותרים שלחו למשיב מס' 5 תגובה בזה הנוסח:

1. **בהמשך למכתבך מיום 7.7.2016 (נמסר מטעמים לא ידועים במייל רק ביום 9.8.2016).**
2. **מאחר שאנו מעריכות כי בחודשיים שחלפו מאז הגשת הבקשה טרחת לקרוא אותה, טענתך כי "לא ברור מהו המידע המבוקש ביחס ליחסים אלו", תמוהה ביותר.**
3. **על מנת להקל עליך, הרינו מפנות אותך לסעיפים 26(ו)(2), 26(ו)(4), 26(ז)(5), 26(ז)(6), 26(ט)(4), 26(י)(4) ולכל סעיף 27, בהם נתבקשו באופן מפורט וספציפי מסמכים הנוגעים למשרד החוץ ולנציגי משרד החוץ. כמו-כן, ככל שיש למשרד החוץ מסמכים ותיעוד לגבי הסעיפים האחרים**

---

[38] Transparency and accountability in arms export systems: the United States as a case study, 2005, United Nations Institute for Disarmament Research: http://unidir.org/files/publications/pdfs/investing-in-security-en-340.pdf

בבקשה בעניין הייצוא הביטחוני הישראלי, עליך לאתרם ולהעבירם לנו ולציבור.

4. באשר לדרישתך כי נמקד את טווח השנים, הרי שבבקשה נתבקש מידע בין פברואר 2002 לנובמבר 2011, בהתאם למנדט שניתן לחקירת OISL שהניבה דו"ח פורץ דרך על הזוועות שהתרחשו במדינה, ולכן אין כל הצדקה עניינית לצמצמו.

5. בהינתן שבמהלך כל שנים אלה התקיים ייצוא ביטחוני ישראלי רציף לסרי לנקה, עליכם רק להלין על עצמכם על היקף הבקשה. ככל שבעתיד משרד החוץ יפסיק להיות אסקופה נדרסת של מערכת הביטחון וסוחרי הנשק הישראליים, ולא יאשר או יעצום עיניים לנוכח סיוע ישראלי לפשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות והפרות חמורות של זכויות אדם, הרי שיש להניח כי גם בקשות המידע והיקף הטיפול הדרוש בהן על-ידיך יצומצמו.

6. ככל שהפנייתך אותנו למידע הכללי הנוגע לסרי לנקה באתר משרד החוץ (שם מפורטים פרטי טלפונים של הקהילה היהודית, הקונסוליה הישראלית והמשטרה, אשרות וחיסונים), נעשתה בציניות, הרי שהדבר ראוי לגינוי חריף לנוכח חשיבות המידע שביקשנו לטובת חיזוק וקידום התהליך לצדק, פיוס ואמת בסרי לנקה, ולהבנה כיצד שוב מדינת ישראל סייעה לביצוע פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות ולהפרות חמורות של זכויות אדם.

7. מכל מקום, לתדהמתנו כתוב באתר משרד החוץ אליו הפנית אותנו בסעיף "ביטחון אישי", כי "בשנת 2002 נחתם הסכם הפסקת אש בסרי לנקה בין הממשלה לבין המורדים הטאמילים (ארגון LTTE) בחודשים האחרונים של שנת 2005, לאחר הבחירות לנשיאות ובתחילת שנת 2006 אירעו תקריות רבות של הפרת הפסקת האש. <u>רוב ההתקפות כוונו כלפי אנשי צבא וממשל, אולם יש לנהוג בזהירות ובערנות"</u> (הדגשה הח"מ) – זאת בעת שעל פי הערכות האו"ם, נהרגו תוך כחמישה חודשים בין 40 אלף ל-75 אלף אזרחים ואזרחיות, רובם מאש כוחות הביטחון של הממשלה; כוחות הממשלה ביצעו הריגה ופגיעה לא חוקית באזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב; הוצאות להורג ללא משפט של לוחמי ולוחמות ה-LTTE; שלילת חירות ומעצרים לא חוקיים של אזרחים ואזרחיות, בפרט במחנות העקורים; העלמת אזרחים ואזרחיות באופן שיטתי ונרחב; עינויים או יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים; אונס, אלימות ועינויים מיניים כלפי גברים ונשים, באופן שיטתי ונרחב; שימוש בילדים חיילים על ידי הכוחות הפרה-צבאיים של הממשלה; פגיעה מכוונת באתרים ובשיירות הומניטריים ורפואיים; והרעבה מכוונת ומניעת סיוע הומניטרי.

8. מדובר במידע שגוי הסותר לחלוטין את עמדת האו"ם והקהילה הבין-לאומית, אשר פועלים להקמת בית דין היברדי למדינה (בדומה לאלה שהוקמו לסיירה ליאון, לקמבודיה ולמזרח טימור), וחושף את העמדה האמיתית של משרד החוץ בשנים לגביהן נתבקש המידע.

בשים לב להערות בית המשפט בעניין השימוש של משרד הביטחון בסייג הקבוע בסעיף 8(1) בעניין צ'ילה, ובהינתן שממילא גורמים בכירים בממשלה ובכוחות הביטחון בסרי לנקה פרסמו מיוזמתם פרטים רבים על הסיוע הצבאי שקיבלו מישראל כדי לבצע את הפשעים (בין היתר, ישראל סיפקה את המל"טים שהכווינו ואת המטוסים וספינות הקרב שהפציצו אזרחים ומטרות אזרחיות), אנו מציעות כי המשך הטיפול בבקשה על-ידיך יהיה רציני יותר.

109. בתגובה, ביום 11.8.2016 שלחו המשיבים מס' 3 ו-5 מכתב בו הודו בתקלתם :

1. בהמשך לבקשתך שבסמך, למכתבך מיום 10.8.2016, בנוגע לקשר הביטחוני והדיפלומטי בין מדינת ישראל לסרי לנקה בין בשנים -2002 2011, אבקש לעדכנך כי בשל טעות טכנית שנפלה אצלנו התייחסנו אך ורק לכותרת בקשתך שהופיעה בקובץ הבקשה שהופרד אצלנו במערכת מבקשת המידע המלאה שהוגשה בקובץ ה-PDF. בהתאם תשובתנו לא התייחסה לבקשה המלאה.

2. לאחר בדיקה במערכות התגלתה בקשת המידע המלאה. אנו נפעל לאיתור החומר המבוקש ונעדכנך בהתאם. אנו מקווים כי נוכל לעשות כן במסגרת הזמנים שנותרה מיום הגשת הבקשה.

110. ביום 15.8.2016 הודיע המשיב מס' 5 כי האריך את הטיפול בבקשה ב-60 ימים.

111. ביום 1.9.2016 הודיע המשיב מס' 5 כדלקמן :

1. ראשית, נבקש לעדכנך, כי עד כה הושקעו בטיפול בבקשתך 20 שעות עבודה. בהתאם להוראת סעיף 4(א) לתקנות חופש המידע (אגרות), תשנ"ט -1999 (להלן: "תקנות האגרות") התחייבת לתשלום של אגרת טיפול עד לסכום של 149 ₪. לפיכך, סכום אגרת הטיפול עד כה (בהפחתה של 3 שעות להן הינך זכאי על פי תקנות האגרות), עומד על סך של 510 ₪ (17 שעות עבודה * 30 ₪). אנו מבקשים כי תפקיד בשלב זה את הסכום עבור הטיפול שבוצע עד כה.

2. בנוסף נבקש להודיעך, כי המשך הטיפול בבקשתך מצריך הקצאת משאבים בלתי סבירה בהתאם להוראת סעיף 8(1) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: "החוק"), שכן אנו מעריכים כי יידרשו לנו לכל הפחות עוד כ-100 שעות עבודה לאיתור המסמכים. איתור כלל המסמכים המבוקשים על ידך, שנוצרו במהלך תשע שנים, מחייב מעבר על תיקיות מרובות ומסמכים הממוקמים במאגרי מידע שונים של המשרד, בסיווגי ביטחון שונים. בנוסף, לאחר איתור ומיון המסמכים, יידרש מעבר יסודי

וקפדני על המסמכים, תוך בחינת האפשרות למסור את תוכנם באופן מלא או חלקי בהתאם להוראות החוק.

3. **בהתאם לבחינה שנעשתה עד כה, אנו מעריכים כי הטיפול בבקשתך יביא לאיתור של בין מאות רבות לבין אלפים בודדים של מסמכים, דבר אשר יצריך הקצאת משאבים לצורך טיפול בלעדי בנושא זה, בהיקף של מספר שבועות, במסגרתם תוסת עבודתו של לפחות עובד אחד, באופן בלעדי, לצורך איתור המסמכים, ולאחר מכן, תוסת עבודתם של גורמים מקצועיים, ביטחוניים ומשפטיים, לרבות גורמים בכירים על מנת לבחון, בין היתר, חשש לפגיעה ביחסי החוץ של מדינת ישראל ובביטחונה כתוצאה מגילוי המידע המבוקש. משכך, מדובר בהקצאת משאבים בלתי סבירה בהתאם לחוק.**

4. **לאור כל האמור לעיל, הרינו לבקשתך לצמצם את בקשתך, שאם לא כן נאלץ לדחותה בהתאם להוראת סעיף 8(1). למותר לציין כי לא מן הנמנע שגם אם תצומצם בקשתך, ויופקדו סכומי האגרה המתאימים, ייתכן כי לא ניתן יהיה לגלות את המידע או חלק ממנו מהטעמים המנויים בחוק.**

112. בתגובה העותרים שלחו ביום 1.9.2016 מכתב למשיב מס׳ 5, כדלקמן:

1. **בהמשך למכתבך מיום 1.9.2016.**

2. **באשר לאמור בסעיף 1 למכתבך, מאחר שלא פעלת בהתאם להוראת תקנה 4(ב) ולא הודעת מראש כי הטיפול יחייב תשלום סכום העולה על 149 ₪, איני צריך לשלם מעבר לסכום זה. אודה לבירורך סוגיה זו עם המחלקה המשפטית במשרד החוץ.**

3. **לא למותר לציין כי איני מוכן לשלם על משך הזמן שבוזבז עקב התקלה במשרדך בטיפול בבקשה (ראה מכתבך מיום 11.8.2016), ולכן יש להפחיתו בכל מקרה מהחישוב.**

4. **בנוסף, אבקשך להשיב אם ככל שתשולם האגרה המלאה ל-100 שעות העבודה הדרושות לטענתך, יהיה ניתן להגיע להסכמה על משך זמן סביר ל"בלמ"ס" את המסמכים כך שהטיפול ייפרס על תקופה מסוימת ותצומצם הפגיעה הנטענת בעבודת משרדך.**

5. **אודה להתייחסותך המהירה.**

113. בהעדר התייחסות, העותרים שלחו מכתב נוסף למשיב מס׳ 5 ביום 19.9.2016, כדלקמן:

1. **בהמשך לתקלה בדרישת תשלום האגרה ממני בנדון, נראה כי יש בלבול בהבנתך את חוק ותקנות חופש המידע. לכן, אבקש להפנותך להוראות נוהל מס׳ 11 של היחידה הממשלתית לחופש המידע במשרד המשפטים, אשר הינה הגורם המוסמך לקביעת המדיניות בתחום לכל משרדי הממשלה, מיום 14.3.2016.**

2. **לפי סעיף 24 לנוהל, על הממונה מוטלת חובת הודעה מיוחדת כאשר הצפי לסכום האגרות עולה על סכום ההתחייבות; לפי סעיף 31 לנוהל: "במידה**

והבקשה לקבלת מידע נדחתה ולא נמסר מידע בפועל, אין מקום לגביית אגרת טיפול (ומטבע הדבר גם לא אגרת הפקה). למשל, במקרה כזה לא ניתן לחייב בשעות שהושקעו לצורך בחינת האפשרות למסור את המידע"; לפי סעיף 44 לנוהל: "בבקשה שנדחתה ולא נמסר בה מידע בסופו של דבר, אין לגבות אגרת טיפול".

3. **ככל שמשרד החוץ חולק על הוראות נוהל היחידה הממשלתית לחופש המידע, אנא הודיעני על כך, כדי שאפנה ליחידה לברור הדבר.**

114. בהעדר התייחסות, העותרים שלחו מכתב נוסף למשיב מס' 5 ביום 1.11.2016, כדלקמן:

1. **מכתביי מיום 1.9.2016 ו-19.9.2016 טרם נענו.**
2. **מכתבך מיום 1.9.2016 מנוסח באופן סותר: לא ברור אם הנך מסרב בכל מקרה להמשיך את הטיפול בבקשה ("הרינו לבקשך לצמצם את בקשתך, שאם לא כן נאלץ לדחותה בהתאם להוראת סעיף 8(1)"), או שככל שתשולם האגרה המלאה ל-100 שעות העבודה הדרושות לטענתך, יהיה ניתן להגיע להסכמה על משך זמן סביר ל"בלמ"ס" את המסמכים כך שהטיפול ייפרס על תקופה מסוימת ותצומצם הפגיעה הנטענת בעבודת משרדך.**
3. **כאמור במכתבי מיום 19.9.2016, בהתאם להוראת סעיף 31 לנוהל מס' 11 של היחידה הממשלתית לחופש המידע במשרד המשפטים, ככל שלא יימסר מידע בפועל בסופו של התהליך, לא יהיה ניתן לגבות אגרת טיפול ולחייב בשעות שהושקעו לצורך בחינת האפשרות למסור את המידע. לכן, הריני מציע כי תסתפק בשלב זה בהתחייבות מצידי לתשלום הסכום, ללא הפקדה בפועל.**
4. **אודה להתייחסותך המהירה.**

115. ביום 14.2.2017, המשיב מס' 5 הודיע כי לגבי המסמכים שאותרו אצל המשיב מס' 3, לאחר ששקלו בכובד ראש תוך התייעצות עם הגורמים הרלוונטיים, הוחלט להסתפק בהתחייבות של העותר מס' 9 לתשלום הסכום, וכן לברר אם אכן בהתאם לנוהל 11 של היחידה הממשלתית לחופש המידע במשרד המשפטים, ככל שלא יימסר מידע בפועל בסופו של התהליך לא ניתן לגבות אגרת טיפול ולחייב בשעות שהושקעו לצורך בחינת האפשרות למסור את המידע. זאת ועוד, המשיב מס' 5 הודיע כי הוחלט לסרב לבצע את המשך הבדיקה אף אם תופקד האגרה במלואה:

5. **יחד עם זאת, בשלב זה אנו עומדים על האמור במכתבינו מיום 1.9.2016 לפיו המשך הטיפול בבקשתך מצריך הקצאת משאבים בלתי סבירה בהתאם להוראת סעיף 8(1) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: "החוק"). כאמור אנו מעריכים כי יידרשו לנו לכל הפחות עוד כ-100 שעות עבודה לאיתור המסמכים. איתור כלל המסמכים המבוקשים על ידך, שנוצרו במהלך תשע שנים, מחייב מעבר על תיקיות מרובות ומסמכים הממוקמים במאגרי מידע שונים של המשרד, בסיווגי ביטחון שונים.**

בנוסף, לאחר איתור ומיון המסמכים, דרוש מעבר יסודי וקפדני על המסמכים, תוך בחינת האפשרות למסור את תוכנם באופן מלא או חלקי בהתאם להוראות החוק.

6. **אנו חוזרים על האמור במכתבנו כי בהתאם לבחינה שנעשתה עד כה, אנו מעריכים כי הטיפול בבקשתך יביא לאיתור של בין מאות רבות לבין אלפים בודדים של מסמכים, דבר אשר יצריך הקצאת משאבים לצורך טיפול בלעדי בנושא זה בהיקף של מספר שבועות, במסגרתם תוסת עבודתו של לפחות עובד אחד, באופן בלעדי, לצורך איתור המסמכים, ולאחר מכן, תוסת עבודתם של גורמים מקצועיים, ביטחוניים ומשפטיים, לרבות גורמים בכירים על מנת לבחון, בין היתר, חשש לפגיעה ביחסי החוץ של מדינת ישראל ובביטחונה כתוצאה מגילוי המידע המבוקש. משכך מדובר בהקצאת משאבים בלתי סבירה בהתאם לחוק.**

7. **לאור כל האמור לעיל, הרינו לבקשך לצמצם את בקשתך וזאת ללא קשר להפקדת האגרה המבוקשת, שאן לא כן נאלץ לדחותה בהתאם להוראת סעיף 8(1). כאמור, גם אם תצומצם בקשתך, ייתכן כי לא ניתן יהיה לגלות את המידע או חלק ממנו מהטעמים המנויים בחוק.**

116. העותרים שלחו תזכורות למשיבה מס׳ 4 ביום 6.2.2017 ו-13.2.2017. המשיבה מס׳ 4 חזרה ועדכנה את העותרים במייל ובטלפון, מעת לעת כי קיימת בעיה אצל המשיב מס׳ 2 של עיכובים גדולים בבדיקות אבטחת המידע, ואף מספר פעמים עדכנה כי צפויה להתקבל החלטה בקרוב. העותרים המתינו בסבלנות.

117. לבסוף, ביום 22.5.2017 המשיבה מס׳ 4 הודיעה לגבי המסמכים שאותרו אצל המשיב מס׳ 2 ונבחנו ע״י הגורמים הרלוונטיים, כי ״**לא נוכל למסרו וזאת על פי הוראות סעיף 9(א)(1) לחוק שכן בגילויו יש חשש לפגיעה בביטחון המדינה וביחסי החוץ שלה**״, זאת למעט המסמכים הבאים:

א. הסכם סחר עם סרי לנקה מיום 16.12.2007, אשר הושחר בו שם החותם מצד ממשלת ישראל.

ב. מכתב סקירת עיתונות על המצב הביטחוני בסרי לנקה שסגן היועמ״ש למשיב מס׳ 2, מיום 4.5.2000, הכין ״**על רקע הפניות האחרונות של שלטונות סרי לנקה בבקשה לרכוש מאיתנו בדחיפות מערכות נשק ותחמושת**״.

ג. תכתובת עם דובר המשיב מס׳ 2, בעניין פניות העיתונאי גדעון רמז מקול ישראל, בעניין היחסים בין המדינות והרכש הביטחוני.

ד. דיווח של רשות השידור הסרי לנקית, ממועד לא ידוע, לפיו:

The arms industry in Israel and the state's considerable expertise in the field could be useful for Sri Lanka at this critical time.

ה. תכתובת במשרד הביטחון בעניין בקשה לטיפול בלוחם מסרי לנקה ע״י אגף השיקום הישראלי.

ו. מכתב מיום 3.11.2003 מסיב״ט, המאשר מימון לנסיעה של הנספח הצבאי, אל״מ יהודה שושני, מבנגקוק לסרי לנקה.

ז. מכתב מאוקטובר 2002, ששלח הנספח הצבאי, אל״מ יהודה שושני, שצורף לו חומר רקע כללי על סרי לנקה, שפורסם ע״י משרד הביטחון הסרי לנקי, אשר הוא ביקש להעבירו לגורמים הרלוונטיים ״במשרד הביטחון, בצה״ל ובתעשיות הביטחוניות״ בישראל. בחומר הרקע נכתב כי תקציב הביטחון הוגדל בשנת 1995 כדי לרכוש נשק, בין היתר, ממדינת ישראל. עוד מופיע כי חייל הים הסרי לנקי משתמש בספינות מסוג דבורה ושלדג, וכי חיל האוויר משתמש במטוסי קרב מסוג כפיר.

ח. מכתב מ-2.12.2002, ששלח הנספח הצבאי, אל״מ יהודה שושני, ובו עדכון על תהליך השלום בסרי לנקה ובקשה לסיוע פוליטי וכלכלי. במכתב מצוין כי **״ארה״ב מגלה גישה סקפטית לגבי הסיכויים להצלחת השיחות, אולם תמשיך בכנס״.**

ט. מכתב ששלח הנספח הצבאי, אל״מ יהודה שושני, בו הוא מעדכן על הסבב הראשון והשני של שיחות השלום בסרי לנקה.

י. מכתב ששלח הנספח הצבאי, אל״מ יהודה שושני, ביום 14.10.2002, בו הוא מעדכן על בסיס פרסום בתקשורת (הפרסום צורף למכתב עצמו) על הארכת הכהונה של מפקדים בצבא הסרי לנקי.

יא. תכתובת עם משרד הביטחון, משנת 2003, בעניין רכישת אפודי מגן ע״י סרי לנקה.

יב. רישיון משנת 2003 לייצוא לסרי לנקה של אפודי מגן, כיסויי רכב, מיכלים פלסטיים לדלק ולמים, אוהלים, שקי שינה, שמיכה בליסטית, חליפות חבלנים וכיסויי אכסנה יבשה.

יג. דו״ח נתונים כלליים על סרי לנקה, מתאריך לא ידוע, שלא ברור מי הכין אותו, בו מצוין כי יש לצבא סרי לנקה 11 מטוסי כפיר.

מצ״ב המסמכים הנ״ל ומסומנים <u>**נ/8**</u>

118. הנה כי כן, המשיבים מסרבים באופן גורף לבדוק את המסמכים שברשות המשיב מס׳ 3, ולגבי מסמכים שברשות המשיב מס׳ 2 הם מסרו רק מסמכים בודדים מראשית התקופה המבוקשת, אשר בהשוואה לפרטים שבכירים בסרי לנקה והאו״ם פרסמו, נמצאים בשוליים של השוליים של היחסים בין המדינות. רובם ככולם פרסומים בתקשורת או במשרד הביטחון בסרי לנקה, ולא מסמכים שהוכנו ע״י גורמים בישראל.

119. באופן אבסורדי לחלוטין, בשעה שברור שממשלת סרי לנקה ביצעה פשעים נגד האנושות באמצעות ייצוא ביטחוני ישראלי ובפרט מל״טים וציוד תקיפה, רישיון הייצוא הביטחוני היחיד שנמסר לעותרים עוסק באפודי מגן.

120. במשך כשנה עבדו גורמי אבטחת המידע של המשיבים בסינון המסמכים שאותרו אצל המשיב מס׳ 2, ולמרות זאת בחלק מהמסמכים מופיע שמו המלא של אל״מ יהודה שושני, ובחלק מהם שמו מחוק. דבר המעיד על ״רצינות״ הבדיקה שביצעו המשיבים (יצוין כי שושני בעצמו ציין בראיון אישי בגלובס כי הוא שימש כנספח צבאי[39]).

---

[39] http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000644635

י. **הטענות המשפטיות**

הקשר הביטחוני והדיפלומטי של מדינת ישראל עם סרי לנקה בתקופה הרלוונטית לעתירה נוהל במשותף ע"י המשיבים מס' 2-3

121. בדומה למקומות רבים אחרים בעולם, בפרט בתקופה הרלוונטית לבקשה, הקשר הביטחוני והדיפלומטי של מדינת ישראל עם סרי לנקה נוהל במשותף ע"י המשיבים מס' 2-3. בין היתר, העסקאות הביטחוניות השפיעו על מדיניות החוץ של ישראל לגבי סרי לנקה, הנספח הצבאי שישב בשגרירות בנגקוק היה מעורב בניהול היחסים הביטחוניים והדיפלומטיים עם סרי לנקה, ושני המשרדים יחד קידמו את האינטרסים של מדינת ישראל ואת העסקאות הביטחוניות.

122. על אף הפגמים הרבים בחוק הפיקוח שנכנס לתוקף בסוף שנת 2007, אין מחלוקת כי החוק מהווה קפיצת מדרגה לעומת המצב שקדם לו והוא מקרב את מדינת ישראל לסטנדרטים המקובלים במדינות המערב. החוק מסדיר את הליכי הרישוי ואת תהליך קבלת ההחלטות של המשיבים מס' 1-3 בנדון. החוק קובע קריטריונים לקבלת רישיונות ומטיל סנקציות על המפרים את הוראות החוק ותנאי הרישיונות.

123. בכל התקופה הרלוונטית לעתירה, עוד טרם חקיקת חוק הפיקוח, האחריות לייצוא הביטחוני של ישראל ו/או ישראלים והפיקוח עליו הייתה נתונה בידי המשיב מס' 2, בשיתוף המשיב מס' 3. חוק הפיקוח שנחקק בשנת 2007 החליף בפועל את צו הפיקוח על מוצרים ושירותים (יצוא ביטחוני וידע ביטחוני), התשנ"ב-1991, שחל עד אז מכוח חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957, על ייצוא ביטחוני מישראל. על-פי צו זה, אדם שביקש לבצע משא ומתן לצורך ייצוא ביטחוני או שביקש לייצא ייצוא ביטחוני, היה צריך לקבל היתר ממנכ"ל המשיב מס' 2 או מהמנהל (מי ששר הביטחון מינה אותו).

124. זאת ועוד, מבחינה פרקטית לא יעלה על הדעת כי ייצוא ביטחוני ממדינת ישראל ומהתעשיות הביטחוניות הישראליות שהיו בניהול ו/או בפיקוח המדינה, יתבצע מישראל מבלי שהמשיבים מס' 2-3 ידעו על כך. לא היה ניתן להוציא ציוד צבאי מישראל ו/או לאמן כוחות סרי לנקים או אחרים ללא אישור ו/או ידיעת המשיבים מס' 2-3. זאת במיוחד מאחר שמדובר בענייננו במוצרים כגון טילים, מטוסי קרב, ספינות קרב ומל"טים.

במאמרו של תא"ל עוזי עילם הנ"ל, הוא אישר כי השליטה על הייצוא הביטחוני הייתה בידי המשיבים מס' 2-3 (הדגשה א.מ):

> **Over the years, with the development that occurred in the inter-bloc struggle and with the end of the Cold War, Israel had to review its policy towards the establishment of the various control organizations and the changes that took place in methods of control of defense exports. With hindsight, it is hard to claim that these deliberations were**

sufficiently focused. On the other hand, it is common knowledge that defense export activities have always been shrouded in a cloud of secrecy. Target countries that were considered "taboo" by the international community – Chile during the Pinochet regime and South Africa during the apartheid era – <u>featured on Israel's list of export destinations (not without some raised eyebrows at the Israeli Foreign Ministry). While the veil of secrecy helped to obviate pressure from the international community, it also prevented transparency regarding decisions to export to problematic countries, and left the considerations and decisions to a limited number of parties, principally within the defense establishment.</u>

<u>חשיבות עיקרון הגילוי וחופש המידע</u>

125. על-פי הפסיקה, חופש המידע הינו כלי מרכזי לעיצוב התנהגות ראויה של הרשויות הציבוריות במדינה דמוקרטית. חופש המידע מאפשר ביקורת ופיקוח של הציבור על הרשויות, מגביר את אמון הציבור ברשויות המדינה ומחזק את שלטון החוק. חופש המידע מבטיח את שקיפות פעולות רשויות השלטון ואת העמדתן "באור השמש המחטא". חופש המידע מסייע לקיום ערכים חברתיים ולהגנה על זכויות אדם.

126. פסיקת ביהמ"ש העליון הנכבד עמדה זה מכבר על חשיבות חופש המידע ועל עיקרון הגילוי של המידע המצוי בידי רשויות המדינה (ראו עע"מ 6013/04 **מדינת ישראל- משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ** (פורסם בנבו, 2.1.06); עע"מ 9135/03 **המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ** (פורסם בנבו, 19.1.06)).

127. חוק חופש המידע עיגן את הזכות לקבלת מידע. מדובר בחוק שהינו הכרחי לקיום הדמוקרטיה במדינת ישראל, אשר הצטרף לשורה של חוקים שנחקקו במדינות רבות בעולם. יפים דבריו של כב' הנשיא (בדימוס) הש' א. ברק בנוגע לתכליתו של החוק:

> **מהי איפוא, תכליתו של חוק חופש המידע? נראה לי, כי תכליתו הינה ליתן מידע לפרט על-מנת לקיים ולקדם את הדמוקרטיה ובגדריה מתן מידע לציבור שיאפשר בחירה מושכלת, אשר... תביא לפיקוח ובקרה על הרשות הציבורית. תכלית החוק היא להגן על חופש הביטוי, מתוך הכרה, כי הידע שבידי הרשות הציבורית מוחזק על ידה כנאמן הציבור כולו.**

(א. ברק, חופש המידע ובית המשפט, קריית המשפט ג' (תשס"ג) 95)

128. בענייננו, יצוין כי חוק חופש המידע משמש כלי מרכזי בארצות מערב רבות (ובפרט, בארה"ב) לחשיפת מידע בנוגע לייצוא ביטחוני משם.

<u>סוגיית נטל השכנוע</u>

129. המשיבים דחו את בקשת העותרים לפי חוק חופש המידע, מהטעם שחלים לדעתם הסייגים הקבועים בסעיפים 9(א)(1) ו-8(1) לחוק חופש המידע. נטל השכנוע בהתקיים טעמים אלה מוטל על כתפי המשיבים. הדבר עולה מדברי ההסבר להצעת חוק חופש המידע (ה"ח 2630 תשנ"ז עמ' 397, בעמ' 408):

> **שאלת נטל ההוכחה אינה כלולה בהוראות החוק, אולם מאחר שהרשות הציבורית היא הטוענת לקיומם של טעמים המונעים את מסירת המידע, הרי שנטל ההוכחה בעניין זה מוטל עליה.**

<u>טענת המשיבים מס' 2-3 בדבר התקיימות הסייג לפי ס' 9(א)(1) לחוק חופש המידע בעניין המסמכים שאותרו אצל המשיב מס' 2 ובעניין המסמכים שאותרו אצל המשיב מס' 3 וטרם נבדקו</u>

130. נקודת המוצא העובדתית החריגה בענייננו הנה, כי להבדיל מבקשות קודמות שהגיש העותר מס' 9 (לגבי צ'ילה, ארגנטינה, רואנדה וסרביה), מדובר בפעם הראשונה ואולי המקרה המוכר היחיד שבו המדינה הזרה ובכיריה פרסמו מיוזמתם, בזמן ביצוע הפשעים ובסמוך לתום המלחמה, פרטים על מהות, ההיקף והשימוש שעשו בייצוא הביטחוני שקיבלו ממדינת ישראל. כאמור, ממשלת סרי לנקה ובכירים בכוחות הביטחון שלה "הפלילו" את מדינת ישראל ב"חוצות העיר". דבר שתועד בדוחות האו"ם הנ"ל.

131. המשיבים מס' 2-3 העלו טענה לפגיעה ביחסי החוץ ובביטחון המדינה, בעלמא ובאופן כללי בלבד.

132. המשיבים מס' 2-3 לא הכחישו וגם לא יכולים להכחיש את עצם הייצוא הביטחוני למשטר בסרי לנקה, בתקופה הרלוונטית, ולכן יש בכך כדי הודאה בדבר. המשיבים הודו בקיומם של "מאות או אלפי מסמכים" רלוונטיים ברשות המשיב מס' 3 ובקיום מסמכים נוספים אצל המשיב מס' 2 (לא צוין כמה מסמכים אותרו ע"י המשיב מס' 2), דבר המעיד כי אין מדובר בקשר חד-פעמי, אלא בקשר עמוק.

133. מאחר שהמשיבים חשפו ולו חלק מזערי מן המסמכים מהשנים 2002-2011, ולא יכולה להיות מחלוקת כי למדינת ישראל, בהובלת המשיבים מס' 2-3, היה קשר ענף וקרוב עם המשטר הרצחני וכוחות הביטחון בסרי לנקה, ברור כי אין הצדקה למניעה גורפת של חשיפת המסמכים באופן מלא או חלקי (לאחר בלמו"ס). נהפוך הוא, הדבר מחזק את ההצדקה לגילוי המסמכים לעותרים ולציבור הרחב, ומוכיח כי אין מדובר בבקשת מידע טורדנית ומופרכת.

134. ממשלת סרי לנקה ובכירים בכוחות הביטחון פרסמו ואף התרברבו בסיוע הביטחוני שקיבלו מישראל, בכל התקופה הרלוונטית לעתירה זו, סיוע שאפשר להם להכריע את מלחמת האזרחים, סיוע שגם תועד ע"י האו"ם – לכן, גילוי התוכן הפרטני של המסמכים שברשות המשיבים בעניין לא יכול להוסיף ולפגוע בביטחון המדינה וביחסי החוץ מעבר לזו הנובעת מעצם הודאת המשיבים בקיום הייצוא, התיעוד לו בדוחות האו"ם הנ"ל, וההודאה של

ממשלת סרי לנקה ובכיריה במרכזיותו של הייצוא הביטחוני הישראלי בתקופה הרלוונטית לעתירה זו.

135. כך למשל, לא יעלה על הדעת כי ממשלת סרי לנקה ובכירים בכוחות הביטחון פרסמו בפרסומים רשמיים ובראיונות, על השימוש המסיבי במל״טים הישראלים, על טילים מסוג גבריאל, ועל האימונים שקיבלו ממשטרת ישראל ומצה״ל, אך קיומם כלל לא מוזכר במסמכים שאותרו אצל המשיב מס׳ 2 ושהמשיבים הסכימו לגלותם לציבור.

136. לנוכח האמור, לדעת העותרים אין למשיבים שום יכולת לבודד ב״פינצטה״ את החשש (לטענתם) לפגיעה בביטחון וביחסי החוץ של ישראל, ולהוכיח כי דווקא גילוי המסמכים המבוקשים הוא הדבר שיפגע ביחסים ובביטחון.

137. העותרים הבהירו במפורש בבקשתם כי לא מתבקש מידע בנוגע לשמות ופרטי היצואנים הספציפיים שהיו מעורבים בייצוא הביטחוני הנ״ל. אין כל מניעה לצנזר את הפרטים שעשויים להביא לזיהוי היצואנים. כמובן שהמשיבים אינם יכולים להשתמש בסייג זה, כדי לתת חסינות לבכירים אצל המשיבים מס׳ 2-3, בצה״ל ובמשרדי ממשלה אחרים, מפני ביקורת ציבורית בגין סיוע לפשעים נגד האנושות, לפשעי מלחמה ולהפרות חמורות של זכויות אדם.

138. במקרה של הקשרים של מדינת ישראל עם משטר האפרטהייד, היה לישראל הסכם עם דרום אפריקה שכלל סעיף אשר קבע כי כל צד ישמור על סודיות וישקר לגבי עצם קיומו. בענייננו, לא רק שלא היה קיים הסכם כזה, אלא שנוכח הפרסומים הנמשכים מצד ממשלת סרי לנקה ובכיריה, אין בסיס להניח כי מדינת ישראל התנתה את הייצוא הביטחוני שלה בשמירת ממשלת סרי לנקה על סודיות, ולהיפך. בנסיבות אלה, אין גם כל בסיס לטענה כי חשיפת המסמכים עלולה לפגוע ביחסי החוץ של ישראל עם סרי לנקה.

139. לפי פסקה 30 לפסה״ד של כב׳ השי׳ י. עמית בעע״מ 3300/11 **מדינת ישראל - משרד הביטחון נ׳ גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע** (פורסם בנבו, 5.9.12), כאשר המידע או חלקו כבר פורסם, הרי שלא ניתן להתעלם מכך במסגרת איזון האינטרסים, ויש בפרסום כדי להקהות את עוקצה של הפגיעה הטמונה בגילוי המידע (ראו גם ע״א 7759/01 **הוצאת עיתון הארץ בע״מ נ׳ משרד המשפטים, מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 1.6.2004), וגם ס׳ 30 לפסה״ד בעע״מ 6013/04 משרד התחבורה הנ״ל) – בענייננו, משנחשפו כבר פרטים משמעותיים מהייצוא הביטחוני הישראלי לסרי לנקה בתקופה הרלוונטית, הן בסרי לנקה והן בישראל, והן במסמכים של האו״ם הנ״ל, חשיפתם ופרסומם בישראל ובחו״ל מקהים לחלוטין את הפגיעה הטמונה בגילוי המסמכים שהמשיבים מסתירים.

140. האיסור הגורף שמטילים המשיבים מס׳ 2-3 על עיון במסמכים שאותרו ע״י המשיבים מס׳ 2-3 ועוסקים בייצוא הביטחוני, למעט מסמכים מעטים שנמסרו לעותרים ועוסקים בשוליים של השוליים של היחסים בין המדינות, עומד בסתירה להוראות חוק חופש המידע. ס׳ 11 לחוק חופש המידע מטיל למעשה חובה על המשיבים שלא לסרב סירוב מוחלט וגורף לבקשה למסירת מידע. זאת כל עוד ניתן להיענות לבקשה באופן חלקי, או תוך קביעת תנאים המתחייבים לפי העניין. עוד נקבע כי על המשיבים להראות ולנמק כי מניעת העיון מוצדקת בנוגע לכל פרט שהושמט ו/או שונה. בעניין זה, ראו את פסקה 31 לפס״ד בעע״מ 6013/04 משרד התחבורה הנ״ל:

מסקנתי היא, אפוא, כי <u>אין לקבל את גישתה הגורפת של המערערת</u>, לפיה בכל הנוגע לדו"חות של ביקורת פנים, החיסיון הוא הכלל וגילוי המידע הוא, לכל היותר, חריג השמור למקרים יוצאי-דופן. מאידך גיסא, גם גישתו של בית המשפט המחוזי עלולה להתפרש כמרחיבה יתר-על-המידה את חופש המידע. <u>אין לקבוע חובת גילוי כללית בלתי-מבוקרת, אך גם אין לקבוע, בשום פנים, חיסיון גורף. על המערערת לשקול תמיד גילוי מלא או חלקי של המידע, ועליה הנטל להראות כי מניעת העיון, בכל מקרה ומקרה, מוצדקת היא.</u> ככל שאינטרס הציבור במידע בולט יותר, כך נדרשת המערערת להעמיד נימוק משכנע יותר לחיסויו. מקום בו הדבר אפשרי, על הרשות <u>לסמן ב"עפרון כחול" את החלקים שלא ניתן לגלותם</u>, ולפרסם את היתר. אמצעים חשובים בהקשר זה, שיש לשקלם, הם פרסום תמצית ממצה והשמטת שמות.
(הדגשה א.מ)

141. מאחר שהמשיבים מודים כי המסמכים אותרו ונמצאים ברשותם, בשל החשיבות הציבורית העצומה, כב' ביהמ"ש מתבקש לעיין במסמכים ולהכריע לגופו של כל מסמך ועמוד.

142. אף אם ביהמ"ש הנכבד יחליט כי עדיין מתקיים באופן גורף הסייג בס' 9(א)(1) לחוק חופש המידע, הרי שבשל העניין הציבורי העצום בגילוי המידע, ביהמ"ש הנכבד מתבקש לעשות שימוש בסמכותו לפי ס' 17(ד) לחוק חופש המידע (בעניין זה, יפים דבריו של כב' הש' מ. סובל בפסקה 13 לפסק דינו בעת"מ (י-ם) 8510/08 **התנועה לחופש המידע נ' מנהל מקרקעי ישראל** (פורסם בנבו, 13.4.13)).

143. נקודת המוצא הינה על-פי ההלכה שנקבעה לאחרונה בתיק עע"ם 4928/15 **פרופ' יאיר אורון ואח' נ' ראש אגף הפיקוח על הייצוא הביטחוני ואח'** (ניתן ביום 10.11.2016): **"הסמכות להורות על מסירת מידע שגילויו נאסר בסעיף 9(א) תופעל <u>באופן זהיר ומצומצם</u>, תוך <u>שבכל מקרה</u> תבחן לגופה השאלה אם בנסיבות העניין "האינטרס הציבורי בגילוי המידע עוצמתי במידה העולה על החשש לפגיעה באחד האינטרסים המנויים בסעיף 9(א)"** (סעיף 8 לפסה"ד)(הדגשה א.מ).

144. אמנם קיימות בפסיקה גישות שונות, לגבי רוחב שיקול הדעת המוקנה לכב' ביהמ"ש בסעיף 17(ד) לחוק (ראו פסק דינה של כב' הש' ע. ארבל בתיק עע"מ 3908/11 **מדינת ישראל הנהלת בתי המשפט נ' עיתון דה מרקר עיתון הארץ בע"מ** (פורסם בנבו, 22.9.14); פסק דינה של כב' הש' ע. ארבל בתיק עע"מ 9341/05 **התנועה לחופש המידע נ' רשות החברות הממשלתיות** (פורסם בנבו, 19.5.09); פסק דינה של כב' הש' ע. ארבל בעע"מ 11120/08 **התנועה לחופש המידע נ' מדינת ישראל - רשות ההגבלים העיסקיים** (פורסם בנבו, 17.11.10); ופסק דינו של כב' הש' י. עמית בתיק עע"מ 3300/11 הנ"ל), אך לדעת העותרים בנסיבות העניין, ברור כי האינטרס הציבורי בגילוי המידע עוצמתי במידה העולה על החשש לפגיעה באחד האינטרסים המנויים בסעיף 9(א)(1) (ככול שהמשיבים יצליחו להוכיח אותה). זאת במיוחד לנוכח חולשת הטיעון של פגיעה ביחסי החוץ וביטחון המדינה בהינתן הפרסומים והיקפם מצד ממשלת סרי לנקה ובכירים מכוחות הביטחון שלה.

145. יודגש כי הציבור אינו יכול להסתפק בפרסומים של ממשלת סרי לנקה – אם קל יחסית לזהות ציוד צבאי גדול, כגון מטוסים, ספינות ומל"טים תוצרת ישראל, שנעשה בו שימוש מסיבי בפשעים, קשה יותר לגלות אילו אימונים ספציפיים קיבלו הכוחות הסרי לנקים ע"י ישראל (למעט אלה שפורסמו ע"י הממשלה בסרי לנקה וכוחות הביטחון שלה), והאם ישראל אכן מכרה ציוד אלקטרוני שסייע במעקב (כולל על האו"ם), בעינויים, ובתפעול מתקני המעצר.

<u>טענת המשיבים בדבר התקיימות הסייג לפי ס' 8(1) לחוק חופש המידע בעניין המסמכים שנמצאים ברשות המשיב מס' 3</u>

146. בפרק ו' לחוק הפיקוח נקבע למשיב מס' 3 תפקיד מייעץ באישור רישיונות לייצוא ביטחוני. לא יעלה על הדעת כי משרד החוץ הישראלי, הסתמך בקביעת עמדתו לגבי היחסים עם סרי לנקה והייצוא הביטחוני לשם, רק על סיכומים שהכינו הנספח הצבאי או סגן היועמ"ש למשרד הביטחון על בסיס כתבות שמצאו בגלישה באינטרנט.

147. הסתרת חוות הדעת ומסמכים המעידים על מצב זכויות האדם במדינה שיש בה שגרירות ישראלית, בזמן שמתקיימים פשעים נגד האנושות, אינה דבר לגיטימי. ככל שהמשיבים לא נתנו משקל כלשהו למצב זכויות האדם בסרי לנקה, הרי שהחלטתם לאשר את הייצוא הביטחוני לשם הייתה נגועה גם בחוסר סבירות קיצוני (ראו בג"צ 935/89 **גנור נגד היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד מד(2) 485, 514; ובג"צ 297/82 **עזרא ברגר נ' שר הפנים**, לז (3) 29)).

148. המשיבים סירבו באופן גורף לקיים בדיקה של "מאות או אלפי מסמכים" רלוונטיים שברשות המשיב מס' 3, בנימוק כי חל הסייג הקבוע בס' 8(1) לחוק חופש המידע. נטל השכנוע בהתקיימו של טעם זה מוטל על כתפי המשיבים מס' 3-2.

149. אף שלפי הפסיקה הנטל בהצגת התשתית העובדתית למשאבים הבלתי סבירים הנדרשים, הינו על המשיבים, כאמור, העותרים אינם יודעים בשלב זה כמה בדיוק עמודים מהמסמכים הרלוונטיים נמצאים ברשות המשיב מס' 3 (מן הסתם, יש הבדל בנטל בין "מאות" מסמכים לבין "אלפים"), העותרים אינם יודעים כמה מבין העמודים שאותרו נבדקו ונקראו כבר, וכמה עמודים טרם נבדקו ונקראו. בהחלטה מיום 14.2.2017 אין כל התייחסות או פירוט לכך.

150. כאמור, אין כל מענה מדוע המשיבים נמנעו מלהשלים את הבדיקה ולו של מסמך אחד(!) שנמצא ברשות המשיב מס' 3.

151. יודגש, כי אף אם נניח שהנתונים העמומים בהחלטה מיום 14.2.2017, על המשאבים והזמן הדרוש לבדיקת המידע, הם מהימנים, הרי שניתן להגיע למתווה מוסכם עם לוח זמנים סביר, שבו ישוחררו בכל פעם חלקים מהמסמכים לאחר שיעברו בלמו"ס (כפי שנעשה בארה"ב לגבי המסמכים מהקשר עם החונטות באמריקה הלטינית). העותרים חזרו והציעו זאת למשיבים עוד טרם הגשת העתירה.

152. לא מובנת עמדת המשיבים כי על העותרים לצמצם את בקשתם – מדובר בעניין אחד, כאשר לעותרים ולציבור יש אינטרס חד-משמעי לחקור אותו עד תום. מן הסתם, סיוע בפשעים נגד האנושות, פשעי מלחמה והפרות חמורות של זכויות אדם, אינם עניין שולי. האם

המשיבים טוענים בניגוד לשכל הישר כי הם היו מעדיפים שהעותרים יגישו 9 בקשות מידע נפרדות לכל שנה ושנה, ולאחר מכן שיידונו 9 עתירות נפרדות (שמן הסתם יאוחדו)? דרישה מופרכת זו של המשיבים מהעותרים, דומה לכך שגרמניה תודיע ל"יד ושם" ולמדינת ישראל כי אין לה משאבים לפתוח ארכיונים מכל משך שואת יהודי אירופה, ותדרוש שיצמצמו את הדרישה רק לשנת 1944.

153. פרופ' זאב סגל ציין בספרו כי **"רק השקעת משאבים ניכרת, שאינה עומדת ביחס מידתי לחשיבות המידע הספציפי המבוקש, יכולה להצדיק דחיית בקשה לגילוי מידע... ראוי שרשות ציבורית תוכל לדחות בקשה לקבלת מידע רק אם השקעת משאבים רבים תהא בלתי סבירה באופן מפליג..."** (ר' זאב סגל, **הזכות לדעת באור חופש המידע**, עמ' 166).

154. פרשנות מבחן סבירות הקצאת המשאבים נועדה ליישב בין האינטרס של יעילות אדמיניסטרטיבית לבין הזכות למידע על-פי תכלית חוק חופש המידע. כאיזון בין אינטרס לזכות, נקבע בפסיקה שמדובר באיזון אנכי (ראו פסקה 11 לפסק דינה של כב' השי' ע. ארבל בעע"ם 11120/08 **התנועה לחופש המידע נ' מדינת ישראל - רשות ההגבלים העסקיים** (פורסם בנבו, 17.11.2010)).

155. בפסקה 28 לפסק דינה של כב' הנשיאה השי' מ. נאור בעע"מ 2398/08 **מדינת ישראל - משרד המשפטים נ' אליצור סגל** (פורסם בנבו, 19.6.11), נקבע כי סף הסבירות בס' 8(1) לחוק חופש המידע **"מצוי בקיומה של הכבדה ממשית על הרשות שהיא בעלת זיקה להקצאת המשאבים הנתונה אצל הרשות"**. כב' הנשיאה השי' מ. נאור קבעה כי הנוסחה **"איננה "נוסחה" נוקשה, אלא מבחן גמיש וכללי של איזון אינטרסים על פי נסיבות העניין...נדרש איזון, מן הצד האחד, בין הטעם הניצב בבסיס הגילוי, לבין הצד האחר, הוא תמונת המשאבים של הרשות המינהלית... הסבירות עשויה להיות מושפעת הן מן החשיבות הציבורית והן מן החשיבות הפרטית שבגילוי המידע"** (פסקאות 31-32 לפסה"ד).

156. כמתואר לעיל, אין צל של ספק בדבר החשיבות הציבורית העצומה בגילוי המידע – המידע חשוב כדי לעשות חשבון נפש בישראל, למצות את הדין הציבורי והמשפטי עם האחראים לסיוע הביטחוני הישראלי למשטר הרצחני בסרי לנקה, וכדי למנוע מהדבר לחזור על עצמו בהווה ובעתיד.

157. כאמור, התנהלות המשיבים רק תהפוך את מדינת ישראל למעין בדיחה – בשעה שהממשלה בסרי לנקה ובכיריה חשפו פרטים חריגים מהייצוא הביטחוני הישראלי וחשיבותו העצומה לפשעים שעשו, מדינת ישראל אינה מעוניינת להשקיע כוח אדם וזמן בבדיקת המסמכים שנמצאים ברשותה.

158. בהקשר זה, יצוין כי העותר מס' 9 הגיש עתירת חופש מידע נגד המשיבים (עת"מ 36413-04-13), לגילוי פרטי הייצואנים הרשומים במרשם הייצוא הביטחוני, ופרטי רישיונות השיווק והייצוא הביטחוני אשר ניתנו ע"י המשיב מס' 1 דאז מכוח הוראות חוק הפיקוח. גם במסגרת ההליך בעת"מ 36413-04-13, המשיבים תחילה סרבו סירוב גורף לבצע בדיקה פרטנית של המידע שברשותם בטענה כי הדבר ידרוש מהם משאבים בלתי סבירים. על אף התנגדותם הנחרצת של המשיבים, כב' השי' עודד מודריק דחה בדיון המקדמי את "הלא" הגורף של המשיבים, סירב לעיין בחוות הדעת הביטחוניות בשלב זה והורה להם בהחלטתו מיום 15.7.2013 לערוך בדיקה חוזרת. המשיבים אכן עשו בדיקה חוזרת שבסופה הודו בשמות

למעלה מ-360 אישים ו-150 חברות הרשומים במרשם היצוא הביטחוני, וכן, בעקבות העתירה, המשיבים הודו בייצוא הביטחוני לחמש מדינות וגם קבעו עיקרון לפיו הם מודים בייצוא הביטחוני למדינות שבחרו לדווח לרג'יסטר של האו"ם על הייצוא הישראלי אליהן (לאחר גילוי המידע הנ"ל, העותר היה סבור כי העתירה הכללית שהגיש מוצתה ולכן היא נמחקה בבקשתו, כאשר המשיבים הצהירו כי אין מניעה שהעותר מס' 9 יגיש בקשות מידע פרטניות) (מצ"ב ההחלטה מיום 15.7.2013 הנ"ל ומסומנת **נ/9**).

159. לאור כל האמור לעיל, ביהמ"ש הנכבד מתבקש להורות למשיבים כמבוקש בעתירה זו ולחייבם בהוצאות המשפט של העותרים ושכ"ט עו"ד.

איתי מק, עו"ד
העותר מס' 9
וב"כ העותרות
מס' 1-8